

Gen. K. 1.20

Handwritten signature

Φ

NAKLADATEL M. KNAPP
PRAHA-KARLÍN.
KNIHKUPEO

TŘETÍ VYDÁNÍ.

Přelozil BEDŘICH ŠALOUN.

HRA VE TŘECH JEDNÁNÍCH.

DOMOV LOUTEK.
(ET DUKKEHJEM.)

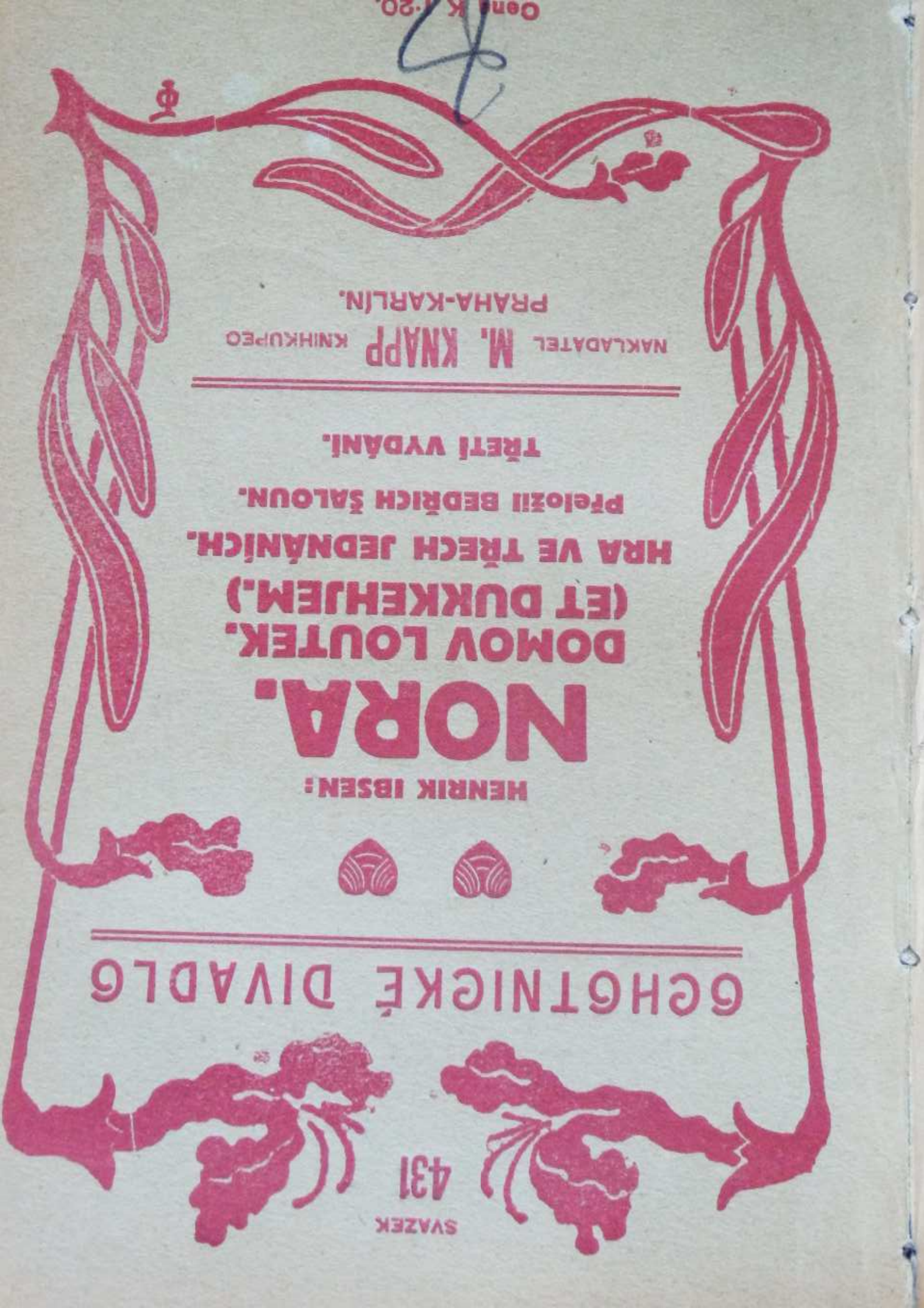
NORA.

HENRIK IBSEN:

66HG7NIGKĚ DIVADLG

431

SVAZEK

OCHOTNICKÉ DIVADLO
SVAZEK 43r.

HENRIK IBSEN:

NORA.

DOMOV LOUTEK.

(ET DUKKEHJEM.)

HRA VE TŘECH JEDNÁNÍCH.

PŘELOŽIL

BEDŘICH ŠALOUN.

TŘETÍ VYDÁNÍ.

Nakladatel M. K. MÜLLER knižkupec
v Praze, v Karlíně.

Právo provozovací tohoto překladu pro ochotníky vyhrazuje si nakladatelství M. Knapp v Karlíně a jest nutno s ním se dorozuměti.

Divadlům, herce platícím, o právo provozovací požádati jest Spolek českých spisovatelů-belletristů „Máj“ v Praze-II., Spálená 48.

Opisování, byt i jednotlivých rolí, jakož i jiné rozmnožování této divadelní hry jest zakázáno dle § 467. zákona trestního a dle § 51. zákona o právu autorském ze dne 26. prosince 1895 č. 197. ř. z. a stíhá se soudně.

OSOBY:

Advokát Helmer.

Nora, jeho žena.

Doktor Rank.

Paní Lindová.

Právní zástupce Krogstad.

Helmerovy tři malé děti.

Marianna, opatrovnice dětí u Helmerových.

Služka, rovněž u Helmerových.

Posluha.

Hraje se v bytě Helmerově.

Jednání první.

Pohodlně a vkusně, nikoli však nákladně zařízený pokoj. V pozadí v pravo dvěře do síně, jiné dvěře v pozadí v levo do Helmerovy pracovny. Mezi těmito dveřmi piano. — V levé stěně dvěře a něco dále ku předu okno. Nedařleko okna okrouhlý stůl s lenoškou a s lehátkem. Ve stěně pravé, dále do pozadí, dvěře a v téže stěně, blíže k popředí, kachlová kamna se dvěma lenoškami a s houpacím křeslem před nimi. Mezi kamny a postranními dveřmi stolek. Na stěně mědirytiny. Stojan s porculánem a s uměleckými drobnostkami; polička s knihami ve skvostných vazbách. Na podlaze koberec; v kamelech hoří. Zimní den.

Venku, v síni někdo zvoní; za chvíli je slyšet otvíratí. Nora vstoupí do pokoje, vesele zpěvujíc; je v plášti a má plné ruce balíčků, jež klade na stůl. Dveřmi, které nechala za sebou otevřeny, spatřiti lze venku posluhu, nesusícího vánoční stromek a košík; věci ty odevzdá služce, která jim otevřela.

Nora. Schovajte stromek pečlivě, Heleno, aby ho děti neviděly před večerem, dokud ne-

bude ozdoben. (K posluhovi, vytahující tobolku.) Kolik —?

Posluha. Padesát haléřů.

Nora. Tu je koruna. Ne, nechte si to všecko. (Posluha děkuje a odchází. Nora zavře dvěře. Odkládající plášť spokojeně se usmívá.)

Nora (vyndá z kapsy kornout cukrovinek a pojídá je; na to přistoupí opatrně ke dveřím svého muže a naslouchá). Ano, je doma. (Pozpěvující zase, jde ke stolu v pravo.)

Helmer (ve svém pokoji). Cvrliká to tam skřivánek?

Nora (zaměstnána otvíráním některých balíčků). Ano, je to on.

Helmer. Hřmoti to tam veveruška?

Nora. Ano!

Helmer. Kdy pak přišla domů?

Nora. Právě teď. (Vstrčí kornout do kapsy a utře si ústa.) Pojď sem, Torvalde, a podívej se, co jsem nakoupila.

Helmer. Jen nevytrhuj! (Po chvíli otevře dvěře a s pérem v ruce nahlíží dovnitř.) Nakoupila, pravíš? To všecko zde? Lehkomyslný ptáček tedy zase vyletěl, aby utrácel peníze?

Nora. Ale, Torvalde, letos přece si dopřejeme nějakou malou radost. Jsou to první vánoce, kdy nám netřeba šetrnosti.

Helmer. Ah, víš-li pak, že mrhati nemůžeme?

Nora. Ano, Torvalde, trošinku nyní už můžeme mrhati. Není-li pravda? Jen docela malinko. Nyní budeš mít velice slušné a vyděláš mnoho, mnoho peněz.

Helmer. Ano, od Nového roku. Ale bude to trvat ještě čtvrt roku, než bude splatna první lhůta.

Nora. Pah! Do té doby se vydlužíme.

Helmer. Noro! (Vezme ji žertem za ucho.) Zase jsi lehkomyslná? Dejme tomu, že bych se dnes vypůjčil 1000 korun a ty že bys je přes vánoce spotřebovala a před Novým rokem by mi spadla cihla na hlavu a já bych pak ležel —
Nora (zakrývající mu ústa). Fi! Nemluv tak ošklivě!

Helmer. Ano, dejme tomu, že by se něco takového událo — co pak?

Nora. Kdyby se stalo takové neštěstí, bylo by mi zcela lhostejno, měla-li bych jaké dluhy čili nic.

Helmer. Ale lidé, od nichž bych si vypůjčil?

Nora. Ti? Kdo by se o ně staral. Ti by byli cizí.

Helmer. Noro, Noro, jaká jsi ty žena! Ale vážně, milé dítě: víš, jak o těchto věcech smýšlím. Žádné dluhy! Nikdy se nevypůjčovati! Vnikáť něco nevolného a nepěkného v domácnost, která je založena na dlužích. A my oba statečně vydrželi až do dneška; tak vydržíme také ten krátký čas, pokud toho bude třeba.

Nora (jdouc ke kammům). Ano, ano, jak chceš, Torvalde.

Helmer (za ní). Tak, tak; leč proto nechť skřivánek křídélek nevěsí. Jak že? Veveruška se mračí. (Vytáhne tobolku.) Noro, co myslíš, že tu mám?

Nora (rychle se obrátí). Peníze!

Helmer. Hled! (Podá jí něco bankovek.) Pane bože, vím, že je o vánocích v domě ledá-
čeho třeba.

Nora (počítá). Deset — dvacet — třicet — čtyřicet. Ó, díky, díky, Torvalde; pomohu si na dlouhý čas.

Helmer. Ano, pomůžeš si, zajisté.

Nora. Ano, ano, teď vystačím. Ale nyní pojď a podívej se, co všechno jsem nakoupila. A tak lacině! Hled, tu jsou nové šaty pro Ivara — i šavle. Zde koníček a trubka pro Boba. A tady loutka s postýlkou pro Emmu; je to zcela prosté; vždyť ona to brzy rozbije. A zde mám šaty a sátky pro služky; stará Marianna do-
stane více.

Helmer. A co je v tomto balíčku?

Nora (vykřikne). Ne, Torvalde, toho před večerem neuvidíš!

Helmer. Nu tak. Ale nyní mi pověz, ty malá marnotratnice, čím jsi obmyslila sebe samu?

Nora. Ah, což, sebe samu? Já docela ničeho nepotřebuji.

Helmer. Ale zajisté. Řekni mi něco rozumného, co bys ráda měla.

Nora. Ne, opravdu nevím ničeho. Ale poslyš, Torvalde —

Helmer. Nu?

Nora (pohrávajíce s jeho knoflíky, aniž by naň pohlédla). Chceš-li mi něco dátí, tedy bys mohl — mohl bys —

Helmer. Nu, nu; ven s tím.

Nora (rychle). Mohl bys mi dát peníze, Torvalde. Jen tolik, mnoho-li myslíš, že bys

mohl postrádati; později bych si za ně něco koupila.

Helmer. Ale, Noro —

Nora. Ah, ano, učin to, milý Torvalde; prosím tě o to snažně. Pověsila bych je pak v pěkném, zlatém papíře na stromek. Nebylo by to zábavné?

Helmer. Víš-li, jak říkáme člověku, který všechno promarní?

Nora. Ano, ano, lehkomyšlný ptáček; vím. Ale udělej Torvalde, oč jsem prosila; budu mítí pak dosti času na rozváženou, čeho bych nejvíce potřebovala. Není-li to velmi rozumné? Což?

Helmer (usmíváje se). Zajisté; to jest, kdybys ty peníze, které ti dám, skutečně dovedla udržeti a sama si za ně něco koupila. Ale zatím všechno plyne na domácnost a za všechno jiné neuzitečné věci, a pak abych dával peníze nové.

Nora. Ale, Torvalde —

Helmer. Snad bys to nezapřela, milá Noro? (Obejme ji.) Můj skřivánek je roztomilý; ale spotřebuje veliké množství peněz. Člověk by nevěřil, co takové ptáče stojí.

Nora. Fi, jak to mluvíš? Šetřím přece skutečně, co mohu.

Helmer (s úsměvem). Pravda, co můžeš. Ale ty nemůžeš.

Nora (pozpěvuje a usmívá se spokojeně). Hm, kdybys jen věděl, jaká vydání máme my skřivánci a veverky, Torvalde.

Helmer. Tys neobyčejná bytost. Zcela jako býval tvůj otec. Stále se horlivě snažíš, abys

nabyla peněz; ale sotva že je máš, rozplynou se ti v rukou; nevíš ani, kdes je nechala. Ale což, nutno se s tebou spokojiti tak, jak jsi. Je to v krvi. Ano, ano, ano, Nora, něco takového se dědí.

Nora. Ah, přála bych si, abych byla ledakterou vlastnost po tatínkovi zdědila.

Helmer. A já bych si tě zase jinou nepřál, než právě takovou, jakou jsi, můj roztomilý, malý skrívánku. Ale poslyš: abych nezapomněl. Zdáš se dnes nějak — nějak — jak bych to řekl? — nějak podezřelá —

Nora. Opravdu?

Helmer. Opravdu. Podívej se mi pevně do očí.

Nora (šťvajíc se na něho). Nu?

Helmer (hrozí prstem). Nemísala dnes mlsná kočička?

Nora. Ne, jak si můžeš něco takového myslit.

Helmer. Opravdu neodskočila malá mlisalka k cukráři?

Nora. Ne, ujišťuji tě, Torvalde —

Helmer. Neokusila ani kousku nadívaného?

Nora. Ne, naprosto ne.

Helmer. Ani cukrátek?

Nora. Ne, Torvalde, ujišťuji tě opravdu —

Helmer. Nu, nu, nu; je to ovšem jen žertem —

Nora (jde ke stolu v pravo). Nemohla bych tě přece tak zarmoutit.

Helmer. Ne, vím to; a tys mi slíbila — (Přistoupí k ní.) Nu, jen si svá malá vánoční tajemství zachovej, má milá Nora. Však je —

doufám — zvime večer, až bude stromek rozsvícen.

Nora. Nezapomněl jsi pozvati také doktora Ranka?

Helmer. Ale toho není třeba; to se rozumí samo sebou, že bude večereti s námi. Ostatně mu to přece řeknu, až dnes dopoledne přijde. Dobré víno jsem již objednal. Neuvěřila bys, Nora, jak se na dnešní večer těším.

Nora. Já také. A jak se budou radovati děti, Torvalde!

Helmer. Ah, jak je to pěkné, vi-li člověk, že má jisté, pevné postavení a hojně příjmy. Nemli pravda, že je veliký požitek, vědětí to? **Nora.** Ah, bez odporu.

Helmer. Vzpomínáš loňských vánočních svátků? Po celé tři neděle před nimi zavírala jsi se každého večera až dlouho do půlnoci, abys připravila květiny na stromek a jiné pékné věci; chystala's nám překvapení. Hu, to byla nejnudnější doba, kterou jsem kdy zažil! **Nora.** Já se nikterak nenudila.

Helmer (se usmívá). Ale vypadlo to přece jen dosti chudě, Nora.

Nora. Ah, už mne s tím zase pokoušíš! Což pak byla moje vina, že tam veběhla kočka a všechno mi roztrhala?

Helmer. Ne, to dojistá nebyla tvoje vina, má ubohá, malá Nora. Ty's měla nejlepší úmysl učiniti nám všem radost a to je hlavní... Ale je přece jen dobře, že ty trudné časy minulý.

Nora. Ano, zajisté.

Helmer. Nyní už tu nemusím sedětí sám a nudití se; a tobě není třeba namáhati si oči a své jemné ruky...

Nora (tleská rukama). Není-li pravda, Torvalde, toho juž teď není třeba? Ah, jak je to krásné! (Zavěsí se mu na ruku.) A nyní ti řeknu, jak jsem si myslila, že se zařídíme, Torvalde... Jakmile bude po vánocích — (Někdo v síni zvoní.) Ah, někdo zvoní! (Trochu v pokoji poklízí.) Jistě někdo přichází. To je mrzuté.

Helmer. Pro návštěvu nejsem doma; nezapomeň.

Služka (ve vstupních dveřích). Je tu nějaká cizí dáma.

Nora. Že prosím.

Služka (k Helmerovi). A pan doktor přišel zároveň.

Helmer. Šel hned do mého pokoje?

Služka. Ano, šel. (Helmer odejde do svého pokoje. Služka přivede paní Lindovou, oděnou v cestovní šat, a zavře za ní dveře.)

Paní Lindová (nesměle, poněkud váhavě). Dobrý den, Noro.

Nora (nejistě). Dobrý den —

Paní Lindová. Ty mne asi nepoznáváš...
Nora. Ne; nevím — ano, dojísta, zdá se mi — (Vyráží.) Jakže! Kristino! Jsi to ty o pravdu?

Paní Lindová. Ano já to jsem.

Nora. Kristino! A já jsem tě nepoznala! Ale, jak pak také — (Tíse.) Jak jsi se změnila, Kristino!

Paní Lindová. Ano, změnila. Za devět... deset dlouhých let —

Nora. Tak dlouho je tomu, co jsme se neviděly? Ano, skutečně! O, těch posledních osm let byla doba šťastná, věř mi. A nyní jsi přišla sem? Podnikla's tu dlouhou cestu v zimě! To bylo zmužilé.

Paní Lindová. Přijela jsem drahou dnes ráno. —

Nora. Abys se o vánocích pobavila, ovšem. Ah, to je hezké! Ano, pobavíme se... Ale odlož přece. Je ti asi ještě zima, vid' (Pomáhá jí.) Tak! Nyní si sedneme hezky ke kamnu. Ne, tam do lenošky! Já si sednu sem do houpacího křesla. (Uchopí ji za ruce.) Ano, nyní ukáž zase ten známý svůj obličej... to bylo jen v první chvíli... Trochu's pobledla, Kristino... a snad také poněkud zhubla.

Paní Lindová. A velmi, velmi sestárla, Noro.
Nora. Ano, snad i něco sestárla; docela, docela maloučko; ne mnoho. (Pojednou se zarází; vážně.) Ah, ale já bezhlavá, sedím tu a tlachám! Milá, dobrá Kristino, odpustiš mi?

Paní Lindová. Co pak, Noro?

Nora (tíse). Ubohá Kristino, ty's ovdověla!

Paní Lindová. Aho, před třemi lety.

Nora. Ah, já to dobře věděla; četla jsem to v novinách. Ah, věř mi, Kristino, chtěla jsem ti tehdy častokrát psát; ale vždycky jsem to odložila a vždycky se mi naskytla nějaká předkážka.

Paní Lindová. To velmi dobře chápu, milá Noro.

Nora. Ne, Kristino, to bylo ošklivé ode mne! Ah, ty ubožátko, ty's asi zkusila!... A neza-
nechal ti nic, z čeho bys žila?

Paní Lindová. Ne.

Nora. Ani dětí?

Paní Lindová. Ne.

Nora. Tedy docela ničeho?

Paní Lindová. Ani nejmenšího.

Nora (hledí na ni nedůvěřivě). Ano, ale jak je to možno, Kristino?

Paní Lindová (zadumčivě se usmívá a hladí jí vlasy). Ó, stává se to, Noro.

Nora. Tak docela sama. To je ti asi těžko. Já mám tři roztomilé děti. Ano, nyní ti je nemohu ukázat — jsou právě na procházce se služkou. Ale teď mi vypravuj všechno —

Paní Lindová. Ne, ne, ne; raději vypravuj ty. —

Nora. Ne, ty začni. Dnes nebudu sobecká. Dnes chci mysliti jenom na tebe. Ale někdy ti budu také vypravovat. Víš už, jak veliké štěstí nás potkalo v těchto dnech?

Paní Lindová. Ne. Jaké?

Nora. Pomyšli si, můj muž se stal ředitelem akciové banky!

Paní Lindová. Tvůj muž? Ah, jaké vel —
Nora. Ano, nasmírné! Být advokátem je tak nejjistě, jestliže z toho člověk žije, zvláště nechce-li se zabývat jinými věcmi než takovými, které jsou čisté a slušné. A to ovšem Torvald nikdy nechtěl; a v tom jsem s ním zcela souhlasila. Ó, věř mi, my se z toho velmi těšíme! Místo nastoupí už o Novém roce a dostane pak veliký plat a vysoká procenta. Budoucně

budeme žítí docela jinak než dosud — zcela, jak se nám zlíbí. Ó, Kristino, jak jsem volna a šťastna! Ano, je velmi krásné, má-li kdo hodně peněz a žije-li bezstarostně. Není-li pravda?

Paní Lindová. Ano, na všečen způsob, je to asi velmi pěkné, má-li člověk, čeho potřebuje.

Nora. Nikoli, ne jenom čeho potřebuje, nýbrž mnoho, velmi mnoho peněz!

Paní Lindová (s úsměvem). Noro, Noro, ještě's nezmoudřela? Ve škole bývala's velikou marnotratnicí.

Nora (tiše, usmívajíc se). Ano, Torvald to říká ještě. (Hrozí prstem.) Ale „Nora, Nora“ není tak pošetilá, jak si myslíte. — Ah, tak se nám vskutku nedařilo, abych mohla utráceti. Bylo nám oběma pracovatí.

Paní Lindová. Tobě také?

Nora. Ovšem, ledacos, ruční práce, háčkování a vyšívání a podobně (nedbale) a také jiné věci. Víš přece, že se Torvald vzdal služby, když jsme se vzali? Neměl vyhlídek na postup a musil také vydělávati více peněz než dříve. Ale v prvním roce přemáhal se hrozně. Pomyšli, že musil hledat jakýkoli vedlejší výdělek a pracoval od časného rána do pozdního večera. Ale nesnesl to a smrtelně se roznemohl. Lékaři prohlásili, že je nutno, aby odejel na jih.

Paní Lindová. Ano, vy jste byli po celý rok v Itálii?

Nora. Zajistě. Nebylo to snadné, věř mi. Ivar se právě tehdy narodil. Ale odejet jsme musili. Ah, to byla čarokrásná cesta. A tak byl za-

chráněn Torvaldův život. Ale stálo to strašně mnoho peněz, Kristino.

Paní Lindová. To si myslím.

Nora. Dvanácte set tvrdých tolarů. Čtyři tisíce osm set korun. To je mnoho peněz, víd.

Paní Lindová. Ano, ale v takových případech je to vždycky štěstí, když je člověk má.

Nora. Ano, my je dostali od tatínka.

Paní Lindová. Nu, to ano. Tvůj otec zemřel, myslím, právě v tu dobu.

Nora. Ano, Kristino, právě tenkrát. A považ, já nemohla k němu odejet a ošetřovati ho. Čekala jsem denně narození malého Ivara. A pak bylo mi ošetřovati mého na smrt nemocného Torvalda. Můj milý, dobrý tatínek! Nikdy už jsem ho nespatriła, Kristino. Ah, to je to nejtěžší, co jsem od svého sňatku zažila.

Paní Lindová. Víš, že's ho velice milovala. A pak jste tedy odejeli do Italie?

Nora. Ano, to jsme měli peníze; a lékaři naléhali. Odcestovali jsme tak po měsíci.

Paní Lindová. A tvůj muž se vrátil docela uzdraven?

Nora. Zdráv jako ryba!

Paní Lindová. Ale — co doktor?

Nora. Jak to?

Paní Lindová. Zdá se mi, jakoby to děvče bylo řeklo, že je doktorem ten pán, jenž se mnou zároveň vstoupil.

Nora. Ano, to byl doktor Rank. Ale ten tu nenavštěvuje nemocného; je našim nejlepším přítelem a chodí sem nejméně jednou za den. Ne, Torvald nestonal od té doby ani jediné hodiny. A také děti jsou svěží a zdravý a já

rovněž. (Vyskočí a tleská rukama.) Ah, bože, ah, bože, Kristino, je to překrásné žítí a býtí šťasten! — — Ó, ale je to vskutku ode mne šeredné —; mluvím jen o svých vlastních poměrech! (Sedne si na podnožku těsně vedle ní a položí si ruce na její kolena.) Ó, nezlob se proto na mne! — Řekni mi, je to skutečně pravda, že se ti tvůj muž nelíbil? Proč pak jsi ho brala?

Paní Lindová. Moje matka ještě žila; byla nemocná a bez pomoci. A pak bylo mi starati se o oba mladší bratry. Měla jsem za svou povinnost, jeho návrh přijmouti.

Nora. Ano, ano, v té věci snad jsi měla pravdu. On tedy byl tenkrát bohat?

Paní Lindová. Velmi zámožný, myslím. Ale byly nejspíše obchody, Noro. Když umřel, rozpadlo se všecko a nezbylo nic.

Nora. A pak —

Paní Lindová. Ano, bylo mi protlukati se všelijak, nějakým obchůdkem, vyučováním, jak to vůbec šlo. Tři poslední roky byly pro mne jediným, dlouhým dnem práce bez odpočinku. Nyni to skončilo, Noro. Má ubohá matka mne již nepotřebuje, neboť je mrtva. A boši rovněž ne; domohli se postavení a uživi se sami.

Nora. Jak se ti asi ulehčilo —

Paní Lindová. Nikolí, věř; je mi jenom nevyslovitelně teskno. Nemám nikoho, pro něhož bych žila —! (Nepokojně vstane.) Proto jsem v tom zástrčeném, malém místě nevydržela. Zde však dá se snadněji nalézt něco, čemu by se člověk věnoval a co by zaměst-

nalo jeho myšlenky. Kdybych jen byla tak šťastna a dostala nějaké pevné místo, nějakou práci v pisárně.

Nora. Ale, Kristino, to je tak strašlivě namáhavé; a zdá se, že's tak přemožena! To by bylo pro tebe mnohem lépe, kdybys navštívila nějaké lázně.

Paní Lindová (jde k oknu). Nemám tatínka, který by mi dal peněz na cestu, Nora.

Nora (vstane). Ó, neměj mi za zlé!

Paní Lindová (jí vstříc). Milá Nora, neměj ty mně za zlé. Nejhorší při takovém postavení, jako je moje, jest, že se člověk stává trpkým. Nemá nikoho, pro něž by pracoval; a přece ho něco nutká, aby byl stále horlivě činný. Žítí musí; a tak se stává sobeckým. Když jsi mi o šťastné změně vašich poměrů vyprávěla — uveříš-li pak? — radovala jsem se nikoli tak k vůli tobě, jako pro sebe.

Nora. Jak to? Ah, rozumím ti. Myslíš, že by snad mohl Torvald pro tebe něco učinit?

Paní Lindová. Ano, to jsem si myslila.

Nora. To také udělá, Kristino. Zůstav to jen mně; nastrojím to tak chytře, tak chytře — budu přemýšlet o něčem roztomilém, abych ho k tomu naklonila. Ó, tak ráda bych ti způsobilá nějaké potěšení.

Paní Lindová. Jak je to hezké od tebe, Nora, že se mně tak horlivě ujímáš — dvojnásobně hezké od tebe, která víš tak málo o těžkostech a nesnázích života.

Nora. Já —? Já že vím tak málo o —?

Paní Lindová (s úsměvem). Nu, dobrý bože,

ta troška ručních a podobných prací. — Ty's dítě, Nora.

Nora (pohodí hlavou a chodí po pokojí), Neříkej to s takovou převahou.

Paní Lindová. Tak?

Nora. Jsi jako ti ostatní. Vy si všichni myslíte, že nejsem něčeho vskutku vážného schopna —

Paní Lindová. Nu, nu —

Nora. — že jsem na tom zlé m světe ničeho nezkusila.

Paní Lindová. Milá Nora, právě's mi všechna svá protivitvenství pověděla.

Nora. Pah — ta malá! (Tise.) O těch velkých jsem ti neřekla.

Paní Lindová. O jakých velkých? Co tím míníš?

Nora. Ty na mne hledíš jen tak přes rameno, Kristino; ale to bys neměla dělat. Jsi pyšna, že's tak těžce a tak dlouho pracovala pro svoji matku.

Paní Lindová. Já zajiště na nikoho nehledím přes rameno. Ale to je pravda; jsem na to hrda a jsem vděčna za to, že mi bylo dopřáno připraviti matce bezstarostné stáří.

Nora. I na to jsi hrda, co's učinila pro své bratry.

Paní Lindová. Myslim, že mám k tomu právo.

Nora. To si myslím také. Ale nyní poslyš, Kristino: mohu se také něčím pyšnit a těšit.

Paní Lindová. O tom nepochyboji. Ale co tím míníš?

Nora. Tíše. Považ, kdyby to Torvald slyšel! Za žádnou cenu na světě to nesmí —; nikdo to nesmí zvědět. Kristino; nikdo než ty.

Paní Lindová. Ale co pak přece?

Nora. Pojď sem. (Stáhne ji k sobě na lehátko.) Ano, hled' — mohou se také něčím pyšnit a těšit. To já jsem zachránila Torvaldovi život.

Paní Lindová. Zachránila —? Jak to zachránila?

Nora. Vyprávěla jsem ti o cestě do Itálie. Torvald byl by býval ztracen, kdybychom ji byli nepodnikli —

Paní Lindová. Nu ano, tvůj otec vám dal potřebné peníze —

Nora (s úsměvem). Ano, to věří Torvald i všichni ostatní; ale —

Paní Lindová. Ale —?

Nora. Tatínek nám nedal ani haléře. Peníze jsem opatřila já.

Paní Lindová. Ty? Tolik peněz?

Nora. Dvanácte set tvrdých tolarů. Čtyři tisíce osm set korun. Co tomu říkáš?

Paní Lindová. Ano, ale, Noro, jak to bylo možno? Vyhrála's v lotérii?

Nora (pohrdavě). V loterii? (Odmítavě.) Co by to bylo, za umění.

Paní Lindová. Ale odkuds je tedy vzala?

Nora (prozpěvuje a usmívá se tajemně). Hm; tra la la la!

Paní Lindová. Neboť vypůjčíte jsi's je nemohla.

Nora. Tak? Proč pak ne?

Paní Lindová. Ne, neboť žena nemůže si vypůjčiti beze svolení svého muže.

Nora (pohodí hlavou). Ó, je-li to žena, která rozumí trošinku obchodu — žena, která umí počínati si moudře, pak —

Paní Lindová. Ale, Noro, já nikterak nechápu —

Nora. Není také třeba. Neřekla jsem, že jsem si ty peníze vypůjčila. Mohla jsem je dostat jiným způsobem. (Vrhne se na lehátko.) Mohla jsem je dostat od toho neb onoho nápadníka. Je-li člověk jako já dosti hezký —

Paní Lindová. Ty's blázínek.

Nora. Nyní jsi zajisté hrozně zvědava, Kristino.

Paní Lindová. Poslyš, milá Noro — nedopustila jsi se nějaké nerozvážnosti?

Nora (vzpřímí se). Je to nerozvážnost, zachrániti svému muži život?

Paní Lindová. Zdá se mi nerozvážno, že's bez jeho vědomí —

Nora. Ale on o tom nesměl ničeho vědět!

Pane bože, což toho nechápeš? On nesměl zvědět ani, jak je mu zle. Jen mně samotné řekli lékaři, že jeho život je v nebezpečí; že ho může zachrániti jenom pobyt na jihu. Myslíš, že jsem to nezkoušela dříve jinak? Líčila jsem mu, jak by mne těšilo, kdybych mohla jako jiné mladé paní cestovati do ciziny; plakala jsem a prosila; řekla jsem mu, aby přece uvážil, v jakém jsem stavu — že by bylo jeho povinností, aby mi to učinil k vůli; a potom jsem naznačila, že by se mohl vypůjčiti. Ale tu, Kristino, bez mála se rozzlobil. Pravil, že jsem lehkomyšlná,

a že je jeho povinností, jako manžela, mým rozmarům a vrtochům — ano, tak to nazval, myslím — nevyhovovati. Ano, ano, myslila jsem si, zachráněn být musíš; a tu jsem si poradila —

Paní Lindová. Nezvěděl tvůj muž od tvého otce, že peníze nejsou od něho?

Nora. Ne, nikdy. Tatínek zemřel právě v těch dnech. Měla jsem v úmyslu, zasvětit ho do věci a poprositi jej, aby něčeho nevyzradil. Ale poněvadž byl tak nemocen — bohužel, nebylo toho třeba.

Paní Lindová. A později jsi se svému muži nikdy nesvěřila?

Nora. Ne, pro boha, co si to myslíš! Jemu, který jest v ohledu tom tak přísný! A kromě toho — Torvaldovi s mužným jeho sebevědomím — jak by mu bylo trapno a pokořující věděti, že je mi za něco povinen díky. To by byl náš poměr docela přesunut; naše krásná, šťastná domácnost nebyla by již tím, čím je nyní.

Paní Lindová. Neřekneš mu to nikdy?

Nora (v myšlenkách, s úsměvem). Ano — později snad — po mnohých letech, až už nebudu tak hezká jako teď. Nesměj se tomu: Myslim ovšem: až mne již Torvald nebude tak milovati jako nyní; až mu již nebude potěšením, když bych před ním tancovala, převlékala se a deklamovala. Pak by bylo dobře mít něco v záloze — (Přeruší se.) Nesmysl, nesmysl, nesmysl! Ta doba nenastane nikdy! Nu, co říkáš nyní mému velíkému tajemství, Kristino? Nejsem také něčeho schopna? — Ostatně uvěříš, že mi tato věc způsobila dosti soužení. Ne-

bylo mi věru snadno dostáti včas závazkům. Neboť věz, že v obchodním světě stává něco, čemu se říká splátky a čtvrtletní úroky; a ty je vždy tak těžko sháněti. Vidíš, bylo mi tedy šetřiti tu i onde, vůbec, kde se právě dalo. Z peněz na domácnost nemohla jsem uložiti ničeho, neboť Torvald musil žiti dobře. Děti jsem také nemohla nechat choditi nuzně oblečené; co jsem pro ně dostala, spotřebovala jsem všechno. Ta milá, sladká děťátka!

Paní Lindová. A tak jsi strádala na svých vlastních potřebách, ubohá Nora?

Nora. Ano, přirozeně. O mne přece běželo nejprve. Když mi dal Torvald peníze na nové šaty nebo něco takového, nespotřebovala jsem nikdy víc než polovice; koupila jsem pokazdé nejjednodušší a nejlacinější látky. Bylo právě štěstí, že mi všechno tak dobře slušelo, tak Torvald ničeho nepozoroval. Ale někdy mi to bylo, Kristino, ovšem krušno; neboť je přece hezké, chodí-li člověk pěkně ustrojen. Není-li pravda?

Paní Lindová. Ah ano, opravdu.

Nora. Nu, a pak jsem měla ještě jiné prameny příjmů. Loňské zimy byla jsem tak šťastna, že jsem přeložila pro kteryslí list román. Uzavřela jsem se každého večera a seděla a psala dlouho do noci. Ah, bývala jsem někdy tak unavena, tak unavena. Ale zábavné to bylo přece, pracovati tak pro výdělek. Bylo mi skoro, jako bych byla mužem.

Paní Lindová. Ale mnoho-li jsi mohla uplatit?

Nora. To ti tak přesně neřeknu. Vidíš, při takovýchto obchodech je těžko udržeti pořádek. Vím jen, že jsem dala vše, co jsem sehnala. Mnohdy jsem si nevěděla rady. (Usmívá se.) Tu jsem sedávala a snila, že nějaký starý, bohatý pán do mne se zamiloval —

Paní Lindová. Cože! Jaký pán!

Nora. Ah, nesmysl! — Že nyní zemřel, a když otevřena jeho závět, že shledána v ní slova, napsaná velikými písmenami: „Všecky mé peníze buďtež ihned hotově vyplaceny milováníhodné paní Noře Helmerové.“

Paní Lindová. Ale, milá Noro, — co je to za pána?

Nora. Pane bože, nechápeš to? Ten starý pán vůbec nežil; to jsem si jen myslila a snila o tom, když jsem nevěděla, kde vzít peněz. Ale nechme ho; pro mne necht' si zůstane ten nudný starý člověk, kde chce; nestarám se ani o něho, ani o jeho závět; neboť nyní jsem všech starostí prosta. (Vyskočivši.) Ah, bože, Kristino, ta myšlenka blaží! Bez starosti! Být bez starosti, docela bez starosti; hráti a rejdití s dětmi; míti domácnost vkusnou, ladnou a útulnou, zcela jak si jí Torvald přeje! A pomysli, pak bude už brzo jaro a vzduch bude jasný a modrý. Snad podnikneme nějakou menší cestu. Spatřím snad zase moře. Ah, ano, ano, je to opravdu radost žítí a být šťasten. (Ze síně slyšeti zvonek.)

Paní Lindová (vstane). Někdo zvoní; bude snad nejlépe, půjdu-li.

Nora. Ne, zůstaň; sem jistě nikdo nepřijde; půjde asi k Torvaldovi —

Služka (ve dveřích ze síně). Račte promítnout, milostpaní — je tu nějaký pán, který si přeje mluvit s panem advokátem.

Nora. S panem ředitelem, myslíš.

Služka. Ano, s panem ředitelem; ale nevím — když je u něho pan doktor —

Nora. Kdo je ten pán?

Krogstad (ve dveřích). To jsem já, milostivá paní.

Paní Lindová (zaražena a překvapena obrátí se k oknu).

Nora (pokročí mu vstříc, napiata, tlumeným hlasem). Vy? Co to? O čem chcete mluvit s mým mužem?

Krogstad. O záležitostech bankovních — tak trochu. Mám u akciové banky místočko, a váš muž stal prý se nyní našim chefem, zaslechl jsem —

Nora. Jsou to tedy —

Krogstad. Jen nudné záležitosti, milostivá paní; nic jiného.

Nora. Račte tedy laskavě do pisárny. (Pozdravuje lhostejně mezi tím, co zavírá dvéře do síně; pak jde ke kamnům a dívá se do nich.)

Paní Lindová. Noro — kdo byl ten muž?

Nora. To byl jakýsi právní zástupce Krogstad.

Paní Lindová. Tedy to byl skutečně on.

Nora. Znáš toho muže?

Paní Lindová. Zнала jsem ho — před mnoha léty. Býval u nás nějakou dobu zástupcem státního návladního.

Nora. Ano, to byl.

Paní Lindová. Jak se změnil!

Nora. Oženil se velice nešťastně.

Paní Lindová. A nyní je vdovcem.

Nora. S mnoha dětmi. Tak; teď to hoří. (Zavře dvířka u kamen a odstrčí houpací křeslo poněkud stranou.)

Paní Lindová. Zabývá se asi v š e l i j a k ý - m i obchody, jak o něm povídají?

Nora. Tak? Možná. Já nevím. — Ale nemysleme na obchody; je to nudné.

(Doktor Rank přichází z Helmerova pokoje.)

Doktor Rank (ještě ve dveřích). Ne, ne; nechci překážeti, půjdu raději na chvílenku k tvé paní. (Zavře dvěře a spatří paní Lindovou.) Ó, prosím za odpuštění; zde překážím asi také?

Nora. Ne, naprosto ne. (Představuje.) Doktor Rank — paní Lindová.

Doktor Rank. A tak. Jméno, které lze v tomto domě často slyšeti. Myslím, že jsem prve šel na schodech před vámi.

Paní Lindová. Ano, šla jsem velmi zvolna; nestoupám dobře do schodou.

Doktor. Ah, malá vnitřní vada?

Paní Lindová. Vlastně spíše přemožení.

Doktor Rank. Jiného nic? To jste sem asi přišla, abyste se o svátcích zotavila?

Paní Lindová. Přišla jsem vyhledati si práci.

Doktor Rank. To že jest osvědčený prostředek proti přemožení?

Paní Lindová. Člověku je třeba žítí, pane doctore.

Doktor Rank. Ano, to je obecné mínění, že je toho tak třeba.

Nora. Nu víte, doktore Ranku — vy sám také rád žijete.

Doktor Rank. Ano, sám také rád. Ačkoli je mi bídně, přece bych se rád co nejdéle trápil. Všichni moji pacienti mají totiž práni. Morálně chatrným daři se právě tak. V tu chvíli je zrovna jeden takový mravně nemocný tam u Helmera —

Paní Lindová (přidušeně). Ah!

Nora. Koho míníte?

Doktor Rank. Ó, to je jakýsi právní zástupce Krogstad, člověk, o němž asi ničeho nevíte. Je nahnulý do kořenů povahy, milostivá paní. Ale i ten tlachal jako o něčem velice důležitém, že je mu třeba žítí.

Nora. Tak? O čem pak chtěl s Torvaldem mluvit?

Doktor Rank. Opravdu nevím; slyšel jsem jen, že to bylo něco o akciové bance.

Nora. Nevěděla jsem, že Krog — že tento právní zástupce Krogstad má co činiti s akciovou bankou.

Doktor Rank. Ano, má tam nějaké místo. (K paní Lindové.) Nevím, je-li také u vás tento druh lidí, kteří větrí na všech stranách mravní hnilobu a na základě svého pozorování dosahují pak pro toho neb onoho výhodného postavení. Zdraví necht' při tom stojí stranou.

Paní Lindová. Nu, především jsou to přece nemocní, jimž je třeba ošetřování.

Doktor Rank (pokrčí ramenoma). Ano, tu to máme. Právě tato úvaha činí ze společnosti nemocnici.

Nora (pohřížena ve vlastní myšlenky, vypukne v polohlasný smích a třeská rukama).

Doktor Rank. Proč se tomu smějete? Víte-li pak, co je to vlastně společnost?

Nora. Co bych se starala o tu nudnou společnost? Směji se něčemu zcela jinému — něčemu náramně zábavnému. — Řekněte mi, doktore Ranku — budou všichni, kdož zaměstnání jsou u akciové banky, záviseti na Torvaldovi?

Doktor Rank. To se vám zdá tak náramně zábavným?

Nora (se usmívá a pozpěvuje). Nechte mne! Nechte mne! (Procházejíc se po pokojí.) Ano, je opravdu velmi veselě pomysliti, že budeme — že bude moci Torvald nyní tak působiti na mnoho lidí. (Vytáhne kornout z kapsy.) Nechcete cukrátko, doktore Ranku?

Doktor Rank. Hledme, hledme; cukrátko. Myslil jsem, že jsou tu zbožím podloudunickým.

Nora. Ano, ale tyto mi darovala Kristina. **Paní Lindová.** Cože? Já —?

Nora. Nu, nu, nu; nelekej se. Ty's nevěděla, že je Torvald zakázal. Bojí se totiž, že bych si zkazila zuby. Ale... pah... pro jednou —! Není-li pravda, doktore Ranku? Buďte tak laskav! (Vstrčí mu cukrátko do úst.) A ty také, Kristino. A já také nějaké; jen jedno maličké — nebo nanejvýše dvě. (Prochází se opět.) Ano, nyní jsem opravdu neobyčejně šťastna. Teď už jenom jedno je na světě, co bych tak zvláště ráda.

Doktor Rank. Nu? A co je to?

Nora. Něco, co bych tak ráda řekla, tak, aby to Torvald slyšel.

Doktor Rank. Proč pak to neřeknete?

Nora. Nesmím, je to tak ošklivé.

Paní Lindová. Ošklivé?

Doktor Rank. Ano, pak to není radno. Ale nám to můžete přece — Co je to, co byste tak ráda řekla, aby to Helmer slyšel?

Nora. Ráda bych zvolála jednou tak pěkně od plic: hrom a peklo!

Doktor Rank. Jste pomatena!

Paní Lindová. Ale pamatuj se, Noro —?

Doktor Rank. Řekněte to, tady jest.

Nora (schová kornout s cukrovinkami). Pst, pst, pst!

(Helmer přichází ze svého pokoje, svrchník přes rameno a klobouk v ruce.)

Nora (jde mu vstříc). Nu, milý Torvalde, zbavil jsi se ho?

Helmer. Ano, teď odešel.

Nora. Dovolíš-li, představím ti —, to je Kristina, která právě přijela.

Helmer. Kristina —? Odpusťte, ale nevím —

Nora. Paní Lindová, milý Torvalde; paní Kristina Lindová.

Helmer. Ah tak. Jak se zdá, přítelkyně mé paní z mládí?

Paní Lindová. Ano, znaly jsme se již v tehdejších dobách.

Nora. A pomysli, vykonala dalekou cestu, aby s tebou promluvila.

Helmer. Co tím chceš říci?

Paní Lindová. Totiž vlastně ne —

Nora. Kristina je totiž neobyčejně hbitá v práci kancelářské a pak by si přála dostati se pod vedení rádného muže a naučiti se ještě více, než dosud umí —

Helmer. Velmi moudré, paní.

Nora. A poněvadž slyšela, že jsi se stal ředitelem banky — i telegraf to roznesl — tedy odcestovala sem co nejrychleji a — Není-li pravda, Torvalde, že bys k vůli mně pro Kristinu něco učinil? Vidí?

Helmer. Nu, nebylo by to nemožno. Jste asi vdovou?

Paní Lindová. Ano.

Helmer. A pracovala jste již v pisárně?

Paní Lindová. Dostí dlouho.

Helmer. Nu, je tedy pravdě podobno, že vám nějaké místo opatřím —

Nora (tleská rukama). Vidíš; vidíš!

Helmer. Přicházíte právě v příznivé chvíli, paní —

Paní Lindová. Ó, jak vám poděkovati? —

Helmer. Není třeba. (Obléká svrchník.) Dnes však mne omluvte —

Doktor Rank. Počkej; půjdu s tebou. (Přinese svůj kožík ze síně a ohřívá jej u kamen.)

Nora. Nezdří se dlouho, milý Torvalde.

Helmer. Jen hodinu, nic déle.

Nora. Půjdeš také, Kristino?

Paní Lindová (oblékajíc se). Ano, půjdu si vyhledat nějaký pokoj.

Helmer. To abychom snad šli spolu.

Nora (jí pomáhá). To je mrzuté, že máme tak těsný byt, ale je nám skutečně nemožno, abychom ti —

Paní Lindová. Ah, co pak myslíš? S bohem, milá Noro, děkuji ti za všecko.

Nora. S bohem, prozatím. Ano, dnes večer přijdeš ovšem zase. A vy také, doktore, Ranku. Jak? Dovolí-li vaše zdraví? Ovšem, že dovolí; jen se dobře zahalte. (Všichni odcházejí, hovoříce, do síně. Venku na schodech zazní dětské hlasy.)

Nora. Tu jsou! Tu jsou! (Běží ke dveřím a otevře je. Marianna přichází s dětmi.)

Nora. Pojďte sem, pojdte sem. (Sklání se a líbá je.) Ah, mé sladké, roztomilé —! Vidíš je, Kristino? Nejsou roztomilé?

Doktor Rank. Nestůjíte tu v průvanu!

Helmer. Pojďte, paní Lindová; nyní to tu nebude pro ty, kdož nejsou matkami. (Doktor Rank, Helmer a paní Lindová odejdou. — Opatrovnice vstoupí s dětmi do pokoje; Nora rovněž, při čemž dvéře do síně zavře.)

Nora. Jak jste svěží a čilí. Ne, a jak vám kvetou tváře! Jako jablka a růže. (Děti s ní mluví v této scéně jedno přes druhé.) Ano, a bavili jste se také dobře? To je znamenité. A tak; tys vozil Emmu a Boba na saních? Oba najednou! Panečku! Ano, tys švarný hoch, Ivare. Ah, dej mi ji trošku, Marianno. Má sladká, roztomilá panenka! (Vezme opatrovnici nejmenší z dětí a tančí s ní.) Ano, ano, matinka bude s Bobem také tančiti. Jakže? Sněhem jste se kulovali? Ah, že jsem při tom nebyla! Ne, nech toho; sama je svléknu, Marianno. Ah, ano, nech mne to udělat; je to tak zábavné. Zůstalas tam s nimi tak dlouho; jsou docela promrzlé. Na kamnech je pro tebe horká káva.

(Opatrovnice jde do pokoje v levo. Nora svléká děti a pohazujíc šaty kolem, nechává děti mluvit a vypravovati jedno přes druhé.)

Nora. Tak? Byl tam tedy veliký pes, který za vámi běžel. Ale nekousal? Ne, způsobných dětí pes nepokouše. Nedívat se do balíčků, Ivare! Co je to? Ano, to zvíře, děti. Ah ne, ne; to není hezké. Tak? Abychom si hráli? Co že bychom hráli? Na schovávanou? Ano, hrajme si na schovávanou. Nejdříve ať se schová Bob. Já abych se schovala? Ano, tedy se nejdříve schovám já. (Hraje si s dětmi se smíchem a jásosem v pokoji a v jizbě na pravo přiléhající. Posléze schová se Nora pod stolem; děti vehrnou se do pokoje, hledají, nemohou ji však nalézt; zaslechnuvše její potlačovaný smích, řítí se ke stolu, zvednou pokrývku a spatří ji. Bouřlivý jáсот. Nora vylézá, jakoby je chtěla postrašiti. Nový jáсот. Mezitím bylo na dvěře zaklepano, aniž to kdo slyšel. Dvěře se pootevrou a objeví se Krogstad; chvíli čeká; hra pokračuje.)

Krogstad. Odpusťte, paní Helmerová —

Nora (s tlumeným výkřikem se obrátí a prudce se napolo vzpřímí). Ah! Co chcete?

Krogstad. Promiňte; dvěře na chodbu byly jen přivřeny; někdo je zapomněl zavřítí —

Nora (vstane). Můj muž není doma, pane Krogstade.

Krogstad. To vím.

Nora. Ano — co tu tedy chcete?

Krogstad. Promluvíte s vámi několik slov.

Nora. Se mnou? (K dětem, tiše.) Jděte tam

k Marianně. Cože? Ne, ten cizí muž nechce matince ublížit. Až odejde, budeme si hrátí dále. (Odvede děti do pokoje na levo a zavře za nimi dvěře. Neklidně v napětí.) Se mnou chcete mluvit?

Krogstad. Ano, chci.

Nora. Dnes —? Ale vždyť přece není prvního —

Krogstad. Není, dnes je Štědrý den. Bude na vás, jakého dárku se vám dostane.

Nora. Co pak vlastně chcete? Nemohu dnes nikterak —

Krogstad. O tom prozatím nemluvme. Jde o něco jiného. Máte asi chvílenku pokdy?

Nora. Ó, ano, zajisté, to mám, ačkoliv —

Krogstad. Dobrá. Seděl jsem naproti v Olsenově restauraci a viděl vašeho muže jíti přes ulici —

Nora. Ano, dobře.

Krogstad. — s nějakou dámou.

Nora. A co na tom?

Krogstad. Dovolíte mi otázati se: nebyla tato dáma nějaká paní Lindová?

Nora. Ano.

Krogstad. Právě sem přijela?

Nora. Ano, dnes.

Krogstad. Je asi vaší dobrou přítelkyní?

Nora. To jest. Nechápu však —

Krogstad. Druhdy jsem ji také znával.

Nora. To vím.

Krogstad. Tak? Mluvili jste o tom? To jsem si myslil. Nyní, dovolíte-li: bude paní Lindová zaměstnána v Akciové bance?

Nora. Jak si můžete dovolit, tázati se mně vy, pane Krogstade, podřízený úředník mého muže? Ale poněvadž jste se již tázal, tedy vězte: Ano, paní Lindová bude v bance. A já jsem se jí ujala, pane Krogstade. Nyní to víte.

Krogstad. Hádal jsem tedy správně.

Nora (přechází sem tam). Ah, člověk má přece také trochu moci, zdá se mi. Tím není ještě nikterak řečeno, třeba jsem ženou, že — Je-li kdo v postavení odvislém, pane Krogstade, tedy by se měl opravdu stříci urážeti někoho, jenž — hm —

Krogstad. — jenž má moc?

Nora. Tak ješt.

Krogstad (změní tón). Paní Helmerová, ne- užila byste dobrotivě své moci v můj prospěch?

Nora. Jakže? Co tím míníte?

Krogstad. Ráčila-li byste laskavě postarati se o to, abych své podřízené postavení v bance podržel.

Nora. Co to znamená? Kdo pak vám chce vaše místo vzíti?

Krogstad. Ó, nehrajte si přede mnou na nevědomou! Chápu zcela dobře, že by nebylo vaší přítelkyni příjemno se mnou se stýkat, nyní také vím, komu jsem povinen vděčností za to, že budu vyhnán.

Nora. Ale ujišťuji vás —

Krogstad. Ano, ano, ano, zkrátka a dobře: ještě je kdy a radil bych vám, abyste užila své moci a překazila to.

Nora. Ale, pane Krogstade, já nemám zcela žádné moci.

Krogstad. Ne? Zdá se mi, že jste prve řekla sama —

Nora. Tak jsem to ovšem nemínila! Já! Snad byste si nemyslí, že mohu tak působiti na svého muže?

Krogstad. Ó, vašeho muže znám už ze studentských dob. Myslím, že není pan ředitel sta- tečnější než jiní manželé.

Nora. Budete-li mluvíti o mém muži pohrdavě, ukáži vám dvěře.

Krogstad. Jste srdnatá, paní.

Nora. Nebojím se vás. Po Novém roce budu všech těchto nesnázi zbavena.

Krogstad (přemáhaje se). Tedy slyšte, paní. Bude-li třeba, budu bojovati do krajnosti, abych své místo v bance ubájl.

Nora. Ano, zdá se tak opravdu.

Krogstad. Neběží mi jen o služné; ano, o to mi jde nejméně. Ale je tu něco jiného — Nu, ano; ven s tím. Hleďte, je to takové. Víte za- jisté právě tak dobře, jako kdo jiný, že jsem se kdysi před léty provinil jistou nerozvážeností.

Nora. Myslím, že jsem něco takového sly- šela.

Krogstad. Věc se k soudu nedostala; ale vše- cky cesty byly mi tím od té chvíle jako zatara- seny. Tak jsem se dal do obchodů, které znáte. Něčeho jsem se přece musil chopit; a mohu říci, nebyl jsem z nejhorších. Ale nyní je třeba z toho všeho vybrstí. Moji synové dorůstají; pro ně je mi dobýtí si tolik občanské úcty, ko- lik možno. Toto místo v bance bylo mi jaksi prvním stupněm. A nyní chci mne váš muž

s tohoto stupně svrhnouti zase do špíny, z níž jsem se dostal.

Nora. Ale, pro boha, pane Krogstade, já vám nemohu nikterak pomoci.

Krogstad. Poněvadž právě nechcete; ale já vás mohu donutiti.

Nora. Snad nechcete mému muži říci, že vám dlužuji peníze?

Krogstad. Hm; řeknu-li mu to?

Nora. To by bylo hanebné. (Potlačuje slzy.)

Aby zvěděl toto tajemství, které je mou radostí a mojí pýchou, způsobem tak sprostým a hloupým — k tomu ještě od vás! Vydal byste mne nejhorsim nepřijemnostem —

Krogstad. Pouze nepřijemnostem?

Nora (prudce). Ale jenom to učíte; nejhůře bude pak vám samotnému; neboť potom pozná můj muž jasně, jaký jste špatný člověk a pak svoje místo teprve ztratíte.

Krogstad. Ptal jsem se, jsou-li to jen domácí nepřijemnosti, kterých se bojíte?

Nora. Jestliže to můj muž zví, tedy zbytek ovšem ihned zaplatí; a pak nám nebude spolu co činiti.

Krogstad (přistoupí o krok blíže). Slyšte, paní Helmerová — buď máte poněkud slabou paměť, aneb obchodím mnoho nerozumíte. Tu je třeba zaskvěti vás do věci trochu důkladněji.

Nora. Jak to?

Krogstad. Když byl váš muž nemocen, přišla jste ke mně vypůjčiti se dvanácte set tvrdých tolarů.

Nora. Nevěděla jsem o nikom jiném.

Krogstad. Slíbil jsem, že vám je opatřím — Nora. A také jste je opatřil.

Krogstad. Slíbil jsem vám je opatřiti s jistými podmínkami. Byla jste tehdy nemocí svého muže tak rozčilena, a snažila jste se tak horlivě peníze na cestu sehnati, že jste na obtíže s tím spojené asi již nemyslila. Není tedy zbytečno, vám to připomenouti. Nuže; já vám slíbil opatřiti peníze na dlužní úpis, který jsem sepsal.

Nora. Ano a který jsem podepsala.

Krogstad. Dobře. Ale pak jsem připojil několik řádek, kterými váš otec dluh zaručil. Tyto řádky měl váš otec podepsat.

Nora. Měl —? On je podepsal.

Krogstad. Připojil jsem datum in bianco, to jest, váš otec měl udati sám den, ve který listinu podepsal. Pamatujete se na to, milostpaní?

Nora. Ano, myslím —

Krogstad. Na to jsem vám dlužní úpis odevzdal, abyste jej poslala svému otci. Není tomu tak?

Nora. Ano.

Krogstad. Ovšem, že jste to také ihned učinila; neboť po pěti — šesti dnech vrátila jste mi dlužní úpis s podpisem svého otce. Pak jsem vám vyplatil peníze.

Nora. Nu ano; což jsem nesplácela správně?

Krogstad. Dosti dobře, ano. Ale — abychom se vrátili k věci, o níž je řeč — byla to pro vás tehdy asi zlá doba, milostivá paní?

Nora. To byla.

Krogstad. Myslím, že byl váš otec také těžce nemocen.

Nora. Byl na smrtelném loži.

Krogstad. Zemřel brzo na to.

Nora. Ano.

Krogstad. Nevzpomněla byste, paní Helmerová, náhodou dne, kterého váš otec zemřel? Kterého dne v měsíci, míním.

Nora. Tatínek zemřel 29. září.

Krogstad. Zeela správně; vyptal jsem se na to. A právě proto si nemohu pozoruhodnou věc (vytáhne listinu) vysvětliti. —

Nora. Jakou pozoruhodnou věc? Nevím —

Krogstad. Tu pozoruhodnou věc, milostivá paní, že váš otec podepsal tento dlužní úpis tři dny po své smrti.

Nora. Cože? Nechápu —

Krogstad. Váš otec zemřel dne 29. září. Ale, hleďte, tady datoval svůj podpis dnem 2. října. Není to pozoruhodné, milostivá paní?

Nora (mlčí).

Krogstad. Nevysvětlila byste mi to?

Nora (stále ještě mlčí).

Krogstad. Je také zřejmo, že slova „2. října“, jakož i rok nejsou rukopis vašeho otce, nýbrž písmo, které se domnívám znáti. Nu, to by se dalo vysvětliti; váš otec snad na datum zapomněl a někdo jiný je připsal na zdařbůh dřívě, než o smrti jeho zvěděl. To není nic nenáležitého. Běží o podpis. A ten je pravý, paní Helmerová? To byl skutečně váš otec, jenž sem své jméno sám napsal?

Nora (po krátkém mlčení pohodí hlavou a hledí naň vzdorovitě). Nikoli. Tatínkovo jméno jsem tam napsala já.

Krogstad. Poslyšte, milostivá paní, víte-li pak, že je to nebezpečné přiznání?

Nora. Proč pak? Svě peníze dostanete brzo.
Krogstad. Dovolíte mi otázku — proč jste listinu svému otci neposlala?

Nora. To nebylo možno. Tatínek byl nemocen. Kdybych ho byla měla prosit o podpis, byla bych mu musila pověděti také, nač peníze potřebuji. Ale nemohla jsem mu přece říci, když byl tak nemocen, že život mého muže je v nebezpečí. To nebylo možno.

Krogstad. Pak by bylo pro vás lépe bývalo, kdybyste se byla cesty do ciziny vzdala.

Nora. Ne, to bylo nemožno. Touto cestou měl být zachráněn život mého muže. Té jsem se nemohla vzdáti.

Krogstad. Neuvázila jste však, že to byl vůči mně podvod?

Nora. Na to jsem nemohla hleděti. O vás jsem se nestarala nikterak. Váš jsem nemohla snéstí pro všechny ty těžké nesnáze, které jste činil, ačkoli jste věděl, jak je mému muži zle.

Krogstad. Je zřejmo, paní Helmerová, že nemáte o tom jasný pojem, čeho jste se dopustila. Ujišťuji vás však, že to nebylo nic jiného ani horšího, čím jsem se drubdy provinil já, a co mé celé občanské postavení zničilo.

Nora. Vy? Chcete mi namluviti, že jste se odvážil zmužilého činu, byste zachránil své ženské život?

Krogstad. Zákony se netážou po pohutkách.

Nora. Pak jsou to velmi špatné zákony.

Krogstad. Špatné čili nic — předložím-li tuto listinu soudu, tedy budete dle zákona odsouzena žena.

Nora. Tomu naprosto nevěřím. Aby neměla dcera právo ušetřiti svého starého, na smrt nemocného otce starostí a strastí? Že by neměla žena právo zachrániti svému muži život? Neznám zákonů tak přesně; ale jsem přesvědčena, že někde v nich něco takového výslovně je dovoleno. A vy to nevíte, vy, právní zástupce? Vy jste asi špatný právník, pane Krogstade.

Krogstad. Možná! Ale obchodům — takovým obchodům, jako je tento náš — rozumím přece dobře, tomu snad uvěříte? Dobrá. Čiňte nyní, co vám libo. Ale tolik vám pravím; budou-li podruhé vyvrženi, tedy mi budete sportovní. (Pozdraví a odejde sní.)

Nora (stojí chvíli zamýšlena; potom pohodí hlavou). Ah, co! — Chtěl mne postrašiti! Tak hloupá nejsem. (Shledává části dětských oděvů; brzy ustane.) Ale —? — Ne, ale to je nemožno! Učinila jsem to z lásky.

Děti (ve dveřích v levo). Mamínko, ten cizí muž již odešel.

Nora. Ano, ano, vím. Ale neříkejte nikomu, o tom cizím muži. Slyšíte? Ani tatínkovi!

Děti. Ne, mamínko; ale budeš nyní zase s námi hrát?

Nora. Ne ne; nyní ne.

Děti. Ah, ale, mamínko, vždyť jsi nám to slíbila.

Nora. Ano, ale nyní nemohu. Jděte tam; mám teď mnoho práce. Jděte tam, jděte tam, mé milé dobré děti. (Nutí je něžně, aby šly do pokoje a zavře za nimi dvéře.)

Nora (sedne si na lehátko, vezme vyšívání a učíní několik stehů, brzy však ustane). Ne! (Odhodí vyšívání, vstane, jde ke dveřím do síně a volá.) Heleno! Přineste sem stromek. (Přistoupí ke stolu v levo a otevře zásuvku; opět zamýšlena.) Ne, ale to je zcela nemožno!
Služka (s vánočním stromkem). Kam jej postavíte, milostpaní?

Nora. Tam, do prostřed pokoje.

Služka. Přinesu ještě něco?

Nora. Ne, děkuji; mám, čeho potřebuji.

Služka (která strom postavila, zase odejde).

Nora (zdobí stromek). Sem svíčku — a sem květiny. — Ten ošklivý člověk! Nesmysl, nesmysl, nesmysl! Není na tom nic zlého. Stromek at' je krásný. Učiním ti vše, co ti působí radost, Torvalde; — budu zpívat a tančit před tebou —

Helmer (s balíčkem listin pod paží, přichází z venku).

Nora. Ah — už přicházíš?

Helmer. Ano. Byl tu někdo?

Nora. Zde? Ne.

Helmer. To je podivno. Viděl jsem vycházeti z domu Krogstada.

Nora. Tak? Ah ano, pravda, Krogstad tu byl chvilenku.

Helmer. Nora, vidím ti na očích, že tu byl a prosil tě, abys se za něho přimluvila.

Nora. Ano.

Helmer. A to jsi měla učiniti jakoby z vlastního popudu? Měla's mi zamlčeti, že tu byl. Neprosil také o to?

Nora. Ano, Torvalde; ale —

Helmer. Noro, Noro, a k tomu jsi se propůjčila? Dáš se s takovým člověkem do řeči a činiš mu sliby! A mně pak řekneš nepravdu!

Nora. Nepravdu —?

Helmer. Neřekla's, že tu nikdo nebyl? (Hrozí prstem.) To ať mi můj skřivánek nikdy již neučíni. Ptáček ať nezpívá nikdy falešně. (Obějme ji.) Není-li pravda, že se to už nestane? ... Ano, to jsem dobře věděl. (Pustí ji.) A teď už nic o tom. (Posadí se u kamen.) Ah, jak je tu příjemno a útulno. (Probírá se chvíli ve svých listinách.)

Nora (zaměstnána stromem, po krátké pomlce). Torvalde!

Helmer. Ano.

Nora. Těším se neobyčejně na pozítřejší maškarní ples u Stenborgů.

Helmer. A já opět jsem neobyčejně zvědav, čím mne překvapíš.

Nora. Ah, ta hloupá věc.

Helmer. Nu?

Nora. Nenalézám nic vhodného; všecko se mi zdá tak směšné, nicotné.

Helmer. Tak malá Nora došla k t a k o v é m u poznání?

Nora (za jeho židlí, s rukama na opěradle). Jsi příliš zaměstnán, Torvalde?

Helmer. Ah —

Nora. Jaké jsou to listiny?

Helmer. Bankovní.

Nora. Jíž?

Helmer. Vymohl jsem si od odstupujícího ředitelstva plnou moc, učiniti v personálu a v jednacím řádu potřebné změny. K tomu užiju

vánočního týdne. O Novém roce chci mítí všecko v pořádku.

Nora. Tedy proto byl ten ubohý Krogstad —
Helmer. Hm —

Nora (nahýbajíc se přes opěradlo, pohrává si s jeho vlasy na temeni). Kdybys neměl tak naléhavé práce, tedy bych tě prosila o velmi, velmi velikou laskavost, Torvalde.

Helmer. Poslouchám. Co by to bylo?

Nora. Nikdo nemá tak jemný vkus, jako ty. Nuže, ráda bych se na maškarní ples pěkně oblékla. Neujal bys se mne, Torvalde, a neurčil, zač bych se přestrojila a jaký bych si porídila oblek?

Helmer. Aha, tvrdá hlavička hledá záchranu?

Nora. Ano, Torvalde, bez tvé pomoci nemohu s místa.

Helmer. Dobře, dobře; budu o tom přemýšlet; poradím ti.

Nora. Ah, jak jsi roztomilý. (Jde opět ke stromku, pomlčka.) Jak jsou ty červené květy hezké. — Ale řekni mi, bylo provinění Krogstadovo skutečně tak zlé?

Helmer. Padělal podpisy. Víš-li pak, co to znamená?

Nora. Neučinil to z nouze?

Helmer. Ano, nebo jako tak mnozí z lehkomyšlnosti. Nejsem tak nemilosrdný, abych někoho pro takový skutek naprosto odsoudil.

Nora. Vid, není-li pravda, Torvalde?

Helmer. Mnohý může se mravně opět povznést, jestliže vinu svoji vyzná a svůj trest si odpyká.

Nora. Trest —?

Helmer. Ale tuto cestu Krogstad nenastoupil, hleděl se vytáčkami a lží vykrotiti a právě tím se mravně zničil.

Nora. Myslíš, že —?

Helmer. Pomysli jen, jak musí takový, viny si vědomý člověk žíti a lháti a stále se přetvářovati, jak si musí nasazovati škrabošku i před svými nejbližšími, ba dokonce i před vlastní ženou a dětmi. A před dětmi, to je právě to nejstrašnější. Nora.

Nora. Proč?

Helmer. Poněvadž otravné výpary těchto lží celou rodinu ničí. Každým vdechnutím v takém domě ssají děti zárodek nějakého zla.

Nora (blíže za ním). Jsi o tom přesvědčen?

Helmer. Má drahá, jsem advokátem a pozoroval jsem to dosti často. Téměř všichni záhy zkažení lidé měli prohané matky.

Nora. Proč právě matky?

Helmer. Obyčejně bývá to matka; ale ovšem otec působí stejně zhoubně; to ví každý soudce velmi dobře. A tento Krogstad otravoval vlastní své děti po celá léta přetvářkou a lží; právě proto pokládám ho za mravně zpustlého. (Vztáhne po ní ruce.) Proto, má milá, milá Nora rechť mi slíbí, že se za něho nebude přimlouvati. Ruku na to. Nu, nu, co pak je to? Podej mi ruku. Tak. Tedy ujednáno. Ujišťuji tě, že by mi nebylo možno společně s ním pracovati; cítím se u přítomnosti takovýchto lidí zrovna tělesně nevolným.

Nora (vztáhne ruku a jde na opačnou stranu

stromku). Jak je tu horko! A mám ještě tolik co dělat.

Helmer (vstane a složí své papíry). Ano, já abych také ještě před večerí některé z těchto listin přečetl. Také o tvém obleku budu přemýšleti. A nějakou tu maličkost, kterou bychom pověsili ve zlatém papíře na stromek, mám snad také připravenu. (Položí ji ruku na hlavu.) Ah, můj milý skrívánku. (Odejde do svého pokoje a zavře za sebou dveře.)

Nora (tíše po chvíli). Ah, co! Tak tomu není. To je nemožno. To je dojista nemožno.

Marianna (ve dveřích v levo). Děti prosí snažně, abych je pustila k matince.

Nora. Ne, ne, ne, nepouštěj je ke mně! Zůstaň u nich, Marianno.

Marianna. Ano, ano, milostpaní. (Zavře dveře.)

Nora (bledá zděšením). Já že bych zkazila své děti —? Svoji domácnost otráвила? (Krátká pomlčka; vztyčí hrdě hlavu.) To není pravda. Není a není to pravda.

(Opona.)

Nora. Ano, půjdu k paní Lindové, aby mi pomohla.

Marianna. Už zase pryč? V tom škaredém počasí? Nastudíte se, milostpaní — onemocníte.

Nora. Ó, to by nebylo ani tak zlé. — Co pak dělají děti?

Marianna. Ti mají caparti si hrají s dárky od Ježíška, ale —

Nora. Ptají se po mně často?

Marianna. Jsou zvyklí, býti stále okolo matinky.

Nora. Ano, ale Marianno, ode dneška nemohu být u nich tak často, jako dříve.

Marianna. Nu, malé děti zvyknou všemu.

Nora. Myslíš? Myslíš, že by zapomněly své matky, kdyby tak odešla nadobro?

Marianna. Bůh chraň; — nadobro!

Nora. Poslyš, řekni mi, Marianno — přemýšlela jsem o tom často — jak jsi mohla své dítě zůstaviti cizím lidem?

Marianna. Ale to jsem přece musila udělat, chtěla-li jsem být kojnou malé Nory.

Nora. Ano, ale že jsi to chtěla?

Marianna. Když jsem dostala tak dobré místo? Chudé děvče, které stihlo neštěstí, musí tomu byti rádo. Neboť ten špatný člověk ne učinil pro mne ničeho.

Nora. Ale tvoje dcera na tebe jistě zapomněla.

Marianna. Ó, ne, nikterak. Psala mi, když šla po prvé k přijímání, i když se vdávala.

Nora (ji objímá). Ty má stará Marianno,

Jednání druhé.

Tentýž pokoj. V koutě, vedle piana, stojí vánoční stromek, oškubaný, zmuchlaný a s ohrořelými svíčkami. Na lehátku Nořin plášt.

Nora (sama, nepokojně přechází; pak se zastaví u lehátka a zvedne plášt. Po chvíli jej zase pustí). Někdo jde! (Jde ke dveřím, poslouchá.) Ne — není to nikdo. Ovšem — dnes o božím hodě nepříjde nikdo; — a zítra také ne. — Ale snad — (Otevře dveře a hledí ven.) Ne; ve schránce není nic; je zcela prázdná. (Jde do popředí.) Ah, hlouposti! Dojista to nemyslil vážně! Takového něco se nemůže státi. Je to nemožno. Mám tři malé děti.

(Opatrovnice s velikou krabicí z pokoje v levo.)

Marianna. Konečně jsem tu krabici s maškarním oblekem našla.

Nora. Děkuju; polož ji na stůl.

Marianna (učíní tak). Ale ten oblek je ve velikém nepořádku.

Nora. Ah, roztrhala bych jej na tisíc kusů!

Marianna. Uchovejž; to se správi snadno, jen trochu trpělivostí.

byla jsi mi dobrou matkou, když jsem byla malá.

Marianna. Malá Nora, ubožátko, neměla jiné matky kromě mne.

Nora. A kdyby ti malí neměli nikoho jiného, tedy vím, že bys — Nesmysl, nesmysl, nesmysl. (Otevře krabici.) Jdi k nim. Nyní abych — Zítra uvidíš, jak pěkně budu vypadat.

Marianna. Ano, dojistá nebude na celém ple-su nikdo tak krásný, jako paní Nora. (Odejde do pokoje na levo.)

Nora (vybaluje oblek z krabice, brzy však zase hodí všecko zpět). Ah, kéž bych mohla odejít. Jen aby nikdo nepřišel. Aby se tu mezi tím nic nestalo... Hlouposti; nikdo nepřijde. Jenom nemyslit. Uhladit rukávník. Pěkné rukavičky, pěkné rukavičky... Pryč s tím, pryč! Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest — (Vykríkne.) Ah, teď přichází ten — (Chce ke dveřím, ale nerozhodně se zastaví.)

(Paní Lindová přichází ze síně, kde se byla svlékla.)

Nora. Ah to's ty, Kristino. Není tam už nikdo venku? — To je hezké, že přicházíš.

Paní Lindová. Řekli mi, že's byla v mém bytě a ptala se po mně.

Nora. Ano, šla jsem právě mimo. Je mi třeba tvé pomoci. Sedněme si tady na lehátko. Hled. Zítra večer je nad námi u konsula Stenborga maskarní ples a Torvald chce, abych se převlékla za neapolské rybářské děvče a zatančila tarantellu, které jsem se naučila na Capri.

Paní Lindová. Vída, vída, uspořádáš tedy skutečné představení?

Nora. Ano, Torvald říkal, abych to učinila. Pohled, tady je oblek; ten mi tam dal Torvald ušít; ale teď je to všecko roztrháno a já nevím říkterak —

Paní Lindová. Ó, to spravíme ihned; jenom lem tu a tam povolil. Jehlu a nit? Nu, tu je, čeho potřebujeme.

Nora. Jak jsi hodná.

Paní Lindová (šije). Chceš se tedy zítra přestrojit, Noro? Víš co — přijdu na chvíli, abych tě viděla vyzdobenou. Ale zapomněla jsem zcela poděkovati za příjemný večerejší večer.

Nora (vstane a přejde pokojem na přič). Ah, večera večer nezdálo se mi zde tak útulno jak obyčejně. — Kdybys byla přijela tak trochu dříve, Kristino. — Ano, Torvald umí učiniti domácnost pěknou a útulnou.

Paní Lindová. Ty asi neměně, myslím; nejší přece nadarmo dcerou svého otce. Ale řekni mi, bývá doktor Rank vždycky tak sklíčený, jako večera?

Nora. Ne, večera to bylo zvláště patno. Ale on trpí velmi nebezpečnou nemocí. Vysýcháním míchy, ubožák. Věz totiž, že byl jeho otec ohavný člověk, jenž si vydržoval milenky a tak dále; a proto, rozumíš, byl jeho syn od malička nemocen.

Paní Lindová (pustí šití do klína). Ale, milá, dráhá Noro, kde jsi se takových věcí dověděla?

Nora (procházejíc se). Pah — má-li člověk tři děti, navštíví ho někdy — dámy, které mají

nějaké lékařské vědomosti, a ty pak člověku povídají ledaco.

Paní Lindová (opět šije; krátká pomlčka).
Chodí sem doktor Rank denně?

Nora. Den co den. Je nejlepším Torvaldovým přítelem z mládí; a také mým dobrým přítelem. Doktor Rank patří takoruka k nám do domu.

Paní Lindová. Ale řekni mi: je ten člověk zcela upřímný? Myslím, jestli rád lidem nličoti?

Nora. Ne, naopak! Proč se ptáš?

Paní Lindová. Když jsi mne včera představovala, ujišťoval, že tu moje jméno už často slyšel; ale pak jsem viděla, že tvůj muž naprosto nevěděl, kdo vlastně jsem. Jak tedy mohl doktor Rank —?

Nora. To je zcela správné, Kristino. Torvald mne miluje nevýslovně; a proto mne chce mít zcela sám, jak říkává. V prvých dobách stával se téměř zárlivým, jestliže jsem někoho ze svých milých z domova jmenovala. Nechala jsem toho ovšem. Ale s doktorem Rankem mluvím o tom často, neboť mne rád poslouchá.

Paní Lindová. Poslyš, Nora, v některých věcech jsi ještě jako dítě; jsem o něco starší tebe a mám trochu více zkušeností. Něco ti řeknu: učiň tomu s doktorem Rankem konec.

Nora. Čemu abych učinila konec?

Paní Lindová. Obojímu, myslím. Včera's mi vyprávěla o bohatém ctiteli, který by ti opatřil peníze —

Nora. Ano, a jehož vůbec není — bohužel. Ale co ještě?

Paní Lindová. Má doktor Rank jmění?

Nora. Ano, to má.

Paní Lindová. A nemá nikoho, o něž by se staral?

Nora. Ne, nikoho, ale —?

Paní Lindová. A chodí sem denně?

Nora. Ano, slyšíš přece.

Paní Lindová. Ah, jak může být ten vybroušený muž tak neslušným.

Nora. Já ti naprosto nerozumím.

Paní Lindová. Nepřetvařuj se, Nora. Myslíš, že jsem neuhodla, od koho jsi se vypůjčila těch dvanácte set tolarů?

Nora. Pozbyla jsi smyslů? Takového něco si myslíš! Náš přítel, který k nám chodí denně! Jak strašně trapný by to byl poměr!

Paní Lindová. Tedy on to vskutku není?

Nora. Ne, ujišťuji tě. Nikdy ani na chvíli nevěšlo mi na mysl — Kromě toho neměl tehdy, co by půjčil; dědil teprve později.

Paní Lindová. Nu, to bylo dojísta štěstí pro tebe, milá Nora.

Nora. Ne, skutečně, nikdy bych si byla nemyslíla prositi doktora Ranka — Ostatně, vím určitě, kdybych ho požádala —

Paní Lindová. Ale toho ovšem neučiníš.

Nora. Ovšem, že ne. Nemyslím, že by toho bylo kdy třeba. Ale o tom jsem pevně přesvědčena, kdybych doktoru Rankovi rekla —

Paní Lindová. Za zády svého muže?

Nora. Z toho prvého se musím vyplésti; to stalo se také za jeho zády. Musím se z toho vyplésti.

Paní Lindová. Ano, ano, to's řekla už včera; ale —

Nora (přechází sem tam). Muž takovou věc lépe srovná, nežli žena —

Paní Lindová. Vlastní muž, ano.

Nora. Nesmysl. (Zastaví se.) Zaplatí-li člověk vše, co dluhuje, dostane arci dlužní úpis nazpět.

Paní Lindová. Ano, to se rozumí.

Nora. A může jej roztrhati na tisíce kousků a spáliti jej — ten ošklivý, špinavý papír!

Paní Lindová (dívá se na ni upřeně, odloží šití a zvolna vstává). **Noro,** ty mi něco zatajuješ.

Nora. Vidíš to na mně?

Paní Lindová. Včera ráno se ti něco stalo. **Noro,** co je to?

Nora (proti ní). **Kristino!** (Naslouchá.) **Pst!** Teď jde **Torvald** domů. **Hleď;** sedni si zatím k dětem. **Torvald** nemá šití rád. **Marianna** ti pomůže.

Paní Lindová (sbírá své věci). **Ano,** ano, ale já odtud neodejdu, dokud si bez obalu spolu nepromluvíme. (Odejde na levo; v téže chvíli přichází **Helmer** ze síně.)

Nora (jde mu vstříc). Ó, jak už jsem na tě čekala, milý **Torvalde.**

Helmer. Byla tu švadlena?

Nora. Ne, to byla **Kristina;** pomáhá mi opravovat oblek. Uvidíš, budu rozkošná.

Helmer. Ano, neměl jsem šťastnou myšlenku? —

Nora. Skvostnou! Ale není to také ode mne hezké, že se ti podrobuju?

Helmer (bere ji za bradu). **Hezké** — že se podřizuješ svému muži? **Nu,** nu, ty malá šelmo, vím, že's to tak nemyslíla. Ale nebudu tě zdržovat; chceš asi zkoušet.

Nora. A ty chceš asi pracovat?

Helmer. Ano. (Ukáže na balíček listin.) **Hleď.** Byl jsem v bance — (Odchází do svého pokoje.)

Nora. **Torvalde.**

Helmer (zastaviv se). **Nu.**

Nora. Kdyby tě tvá **veveruška** hezky způsobně a vroucně-o něco poprosila —?

Helmer. Oč pak?

Nora. Učiníš to?

Helmer. Nejprv přece musím vědět, co je to. —

Nora. **Vevevuška** bude poskakovati a provádět veselé kousky, budeš-li hodný a povolný.

Helmer. Ven s tím.

Nora. **Skřivánek** bude šveholiti po všech pokojích, hlasitě i tiše —

Helmer. Ah což, to činí bez toho.

Nora. **Budu** si hrát jako skřítek a tancíti v měsíčním svitu, **Torvalde.**

Helmer. **Noro** — není to věc, na niž jsi ráno narážela?

Nora (blíže). **Ano,** **Torvalde,** prosím tě snažně! —

Helmer. **Odvažuješ** se opravdu zmiňovati se o té věci znovu?

Nora. **Ano,** ano; ty m u s i š mou prosbu vyplnit; musíš **Krogstada** nechati v bance.

Helmer. **Má milá Noro,** jeho místo určil jsem paní **Lindové.**

Nora. Ano, to je velmi krásné; ale mohl bys propustiti jiného úředníka místo Krogstada.

Helmer. To je neuvěřitelná svěhlavost! Protože jsi mu nerozvážně slíbila přimluviti se za něho, abych já —

Nora. Ne proto, Torvalde. Děje se to k vůli tobě. Ten člověk píše do nejnestoudnějších časopisů; to's řekl sám. Může ti neobyčejně ublížiti. Bojím se ho hrozně —

Helmer. Aha, rozumím; to tě děsí staré vzpomínky.

Nora. Co tím míníš?

Helmer. Myslíš dojistá na svého otce.

Nora. Aho; pravda. Vzpomeň jen, co všechno zlí lidé o tatínkovi v novinách psali a jak strašně mu utrhali na cti. Myslím, že by byli vymohli jeho sesazení, kdyby tě byla nevyšla vláda, bys věc vyšetřil a kdybys k němu nebyl býval tak laskavý a shovívavý.

Helmer. Má milá Nora, mezi tvým otcem a mnou je podstatný rozdíl. Tvůj otec, jako úředník, nebyl nedotknutelný. Ale tím jsem já; a tím doufám, že zůstanu, pokud budu na svém místě.

Nora. Ah, nevíš nikterak, co vše si zlí lidé nevymyslí. Nyní by nám bylo tak dobře a žili bychom klidně a šťastně v pokojné domácnosti, bez starosti — ty, já i děti, Torvalde! Proto tě prosím tak snažně —

Helmer. A právě proto, že se ho ujímáš, znevažuješ, abych ho podržel. V bance už všichni vědí, že chce Krogstada propustiti. Kdyby se nyní rozneslo, že se nový ředitel dal přimluviti svojí ženou —

Nora. Nu což —?

Helmer. Nu ovšem; jenom, když provede svěhlavička svoji. — Abych se učinil přede všemi úředníky směšným — aby si lidé mysli, že podléhám cizímu vlivu? Věř mi, následky bych učtil brzy! A potom — je tu ještě okolnost, která činí Krogstada u banky, pokud budu ředitelem, naprosto nemožným.

Nora. Co pak je to?

Helmer. Jeho mravních nedostatků mohl bych snad nedbati —

Nora. Ano, není-li pravda, Torvalde?

Helmer. A jak jsem slyšel, lze prý ho dobře upotřebiti. Ale je mým známým z mládí. Je to z těch ukvapených známostí, které jsou člověku později tak často na obtíž. Ano, řeknu ti přímo, my si tykáme. A ten beztaktní člověk nedělá z toho žádné tajnosti, jsou-li jiní přítomni. Naopak — on se domnívá, že má právo vůči mně k tónu důvěrnému; a tak vytrumfne každé chvíle svým — ty, ty Helmere. Ujišťuji tě, že se mně to dotýká nanejvýš trapně. Učinil by mi mé postavení u banky nesnesitelným.

Nora. Torvalde, to všecko není nic vážného. —

Helmer. Tak? Proč ne?

Nora. Ne, neboť jsou to jen malicherné ohledy. —

Helmer. Co pravíš? Malicherné? Pokládáš mne za malicherného!

Nora. Nikoli, naopak, milý Torvalde; a právě proto —

Helmer. To je stejné; nazýváš mé důvody malichernými; jsem tedy asi také malicher-

ným. Malicherným! Ah tak!... Nu, tomu třeba opravdu učiniti konec. (Jde ke dveřím do síně a volá.) Heleno!

Nora. Co pak chceš?

Helmer (hledá ve svých listinách). Učiniti té věci konec.

Služka (přijde).

Helmer. Hleď; odnes to psaní; jdi s ním hned. Odevzdej je posluhovi, aby je doručil. Ale rychle. Adresa je na něm. Hleď, tu jsou peníze.*

Služka. Dobře. (Odejde s dopisem.)

Helmer (pořádaje své listiny). Tak vidíš, má svěhlavičko.

Nora (jako bez ducha). Torvalde — jaký to byl dopis?

Helmer. Krogstadovo propuštění.

Nora. Pošli proň zase, Torvalde! Ještě je čas! Ah, Torvalde, pošli proň zase! Učiň to pro mne; — pro sebe samého; — pro naše děti! Slyšíš, Torvalde; učiň to! Ty nevíš, co nám všem tento dopis může způsobiti.

Helmer. Pozdě.

Nora. Ano, pozdě.

Helmer. Milá Noro, odpouštím ti tuto tvoji úzkost, ač je vlastně pro mne urážkou. Ano, urážkou. Či je to něco jiného, domníváš-li se, že bych se bál pomsty sešlého pokoutního písařka? Promijím ti to však, poněvadž je to zároveň pékným důkazem veliké tvoji ke mně lásky. (Obejme ji.) Tak to musí být, má drahá, milovaná Noro. Necht se stane cokoli. Buď přesvědčena, bude-li třeba, že budu míti nejen

zmužilost, ale i sílu. Uvidíš, že jsem mužem, abych unesl všecko sám.

Nora (náhle polekána). Co tím myslíš?

Helmer. Všecko, pravím —

Nora (odhodlaně). Toho neučiníš nikdy a nikdy.

Helmer. Dobrá; tedy se rozdělíme, Noro — jako muž a žena. Tak, jak náleží. (Hladí ji.) Jsi nyní spokojena? Nu, nu, nu; k čemu ty polekané oči! To všecko jsou pouhé zbytečné obavy. — Nyní hrej tarantellu a cvič se na tamburíně. Posadím se do pracovny a zavru prostřední dvěře, pak neuslyším ničeho; můžeš lozmoziti, jak ti bude libo. (Ve dveřích se obrátí.) A přijde-li Rank, tedy mu řekni, kde mne najde. (Kývá na ni, vstoupí s listinami do svého pokoje a zavře za sebou.)

Nora (rozrušena úzkostí, stojí jako připravena, šeptá). Byl s to, aby to učinil. On to učinil. Učinil to všemu na světě navzdory! — Ne, toho nikdy nepřipustím! Raději cokoli jiného! Pomoc —! Věn z toho — (Někdo v síni zazvoní.) Doktor Rank —! Raději v š e jiné! Raději vše, necht je to cokoli! (Zvolna si přejíždí rukou obličej, vzmuží se, jde ke dveřím do síně a otevře je.)

(Doktor Rank stojí venku a věši svůj kožich.
Mezi následujícím výjevem se stmívá.)

Nora. Dobrý den, pane doktore. Poznala jsem vás po zvonění. Ale nyní nechodte k Torvaldovi, myslím, že má co dělat.

Doktor Rank. A vy?

Nora (mezitím, co Rank do pokoje vstupuje,

a ona za ním dvěře zavírá). Ó, to víte — pro vás mi vždycky nějaká hodinka zbývá.

Doktor Rank. Děkuji vám za to. Použiju vaší laskavosti, pokud ještě budu moci.

Nora. Co tím myslíte? Pokud ještě budete moci?

Doktor Rank. Ano. Leká vás to?

Nora. Nu, je to tak podivně řečeno. Stalo se snad něco?

Doktor Rank. Něco, nač jsem byl již dávno připraven. Ale nemyslil jsem vskutku, že to nastane tak brzo.

Nora (chopí se jeho ruky). Co jste to vědě? Doktore, vy mi to musíte říci!

Doktor Rank (sedaje ke kammům). Jde to se mnou s kopce. Nelze proti tomu ničeho činiti.

Nora (volněji oddechující). To jste vy —?

Doktor Rank. Kdož pak jiný? K čemu se sám obelhávati. Jsem nejbídnější všech svých pacientů, paní Helmerová. V těchto dnech vyšetřil jsem důkladně svůj stav. Bankrot. Než mine měsíc, budu snad potravou červům na hřbitově.

Nora. Ah fi, jak ošklivě mluvíte.

Doktor Rank. Věc je také zpropadeně ošklivá. Ale nejhorší jest, že předchází tolik jiné ošklivosti. Ještě jedno jediné vyšetření mi zbývá; jákmile s tím budu hotov, pak zvím skoro určitě, kdy nastane rozklad. Něco vám povím: Helmer, svou povahou tak jemný, cítí silný odpor proti všemu, co jest ošklivé. Nechci ho mítí u svého lože —

Nora. Ah, můj doktore Ranku —

Doktor Rank. Nechci ho tam mítí. Na žádný způsob. Uzavru před ním dvěře. — Jákmile nabudu plně jistoty o nejhorším, pošlu vám svou navštívenku s černým křížem, a pak zvíte, že nastaly hrůzy konce.

Nora. Ne, dnes jste vskutku nechutný. A já bych vás byla tak ráda viděla opravdu v dobré míře.

Doktor Rank. Se smrtí na jazyku? — a to trpím za cizí vinu. Je to spravedlivé? A tak v každé rodině dostaví se neúprosná odplata tím neb oním způsobem —

Nora (zakrývá si uši). Nesmysl! Vesele; vesele!

Doktor Rank. Ano, celá ta věc je opravdu k smíchu. Mé ubohé, nevinné páteři jest pykati veselých dnů mého otce.

Nora (u stolu v levo). Byl asi velikým přítelem chřestu a paštíků z husích jater. Není-li pravda?

Doktor Rank. Ovšem; a lanýžů.

Nora. Ano a lanýžů, ano. A také ústřic, myslím?

Doktor Rank. Ano, ústřic, ústřic; to se rozumí.

Nora. A pak portského a šampaňského. To je smutné, že všecky tyto chutné věci tak tělu škodí.

Doktor Rank. Zejména však, že škodí nešťastné části těla, která z toho neměla žádného většího požitku.

Nora. Ah, ano, to je to nejsmutnější.

Doktor Rank (zkoumavě na ni hledí). Hm —
Nora (po chvíli). Proč jste se usmál?

Doktor Rank. Ne, vy jste se usmála.
Nora. Ne, vy jste se usmál, doktore!
Doktor Rank (vstávaje). Jste přece jen větší čtveračka, než jsem si myslil.
Nora. Chce se mi dnes tolik škádliti.
Doktor Rank. Zdá se tak.
Nora (s oběma rukama na jeho ramenou). Milý, dobrý doktore Ranku, vy nám nesmíte umřít, Torvaldovi a mně.
Doktor Rank. Ah, té ztráty snadno oželíte. Brzo zapomínáme těch, kteří odešli.
Nora (patří naň s úzkostí). Myslíte?
Doktor Rank. Člověk vstoupí v nové svazky, a tak —
Nora. Kdo vstoupí v nové svazky?
Doktor Rank. I vy i Helmer to učiníte, jakmile mne tu nebude. Jste již dokonce na nejlepší cestě, zdá se mi. Co tu dělala večer ta paní Lindová?
Nora. Aha — snad nejste žárliv na ubohou Kristinu?
Doktor Rank. Ano, to jsem. Ona bude mou následnicí v tomto domě. Tuším, že snad bude tato paní —
Nora. Pst; ne tak hlasitě; je tam uvnitř.
Doktor Rank. Dnes také? Tak vidíte.
Nora. Jen aby můj oblek opravila. Můj bože, jak jste ošklivý. (Posadí se na lehátko.) Nyní buďte rozumný, doktore; zítra uvidíte, jak pěkně budu tančítí; a pak si třeba myslete, že to činím toliko k vůli vám — ano a ovšem také k vůli Torvaldovi; — to se rozumí. (Vyndá z krabice různé věci.) Posadte se sem, doktore; něco vám ukážu.

Doktor Rank (sedá si). Co pak?
Nora. Podívejte se. Hledte!
Doktor Rank. Hedvábné punčochy.
Nora. Růžové. Nejsou hezké? Ano, teď je zde temno; ale zítra — Ne, ne, ne; uvidíte je-nom chodidlo. Nu ano, pro mne můžete viděti hořejšek také!
Doktor Rank. Hm —
Nora. Proč pak se tváříte tak kriticky? Myslíte snad, že mi nepadnou?
Doktor Rank. To bezpečně neposoudím.
Nora (chvíli na něho hledí). Fi, styďte se. (Udeří ho punčochami lehce přes ucho.) To máte za to. (Zabalí je zase.)
Doktor Rank. A jaké jsou tam ještě krásné věci, které uvidím?
Nora. Vy už nevidíte ničeho, neboť jste nezpůsobný. (Prozpěvuje a hledá mezi věcmi.)
Doktor Rank (po krátké pomlčce). Sedím-li tu s vámi tak zcela důvěrně, vtírá se mi v mysl otázka, co by asi ze mne bylo, kdybych byl do tohoto domu nikdy nepřišel.
Nora (s úsměvem). Ano, zdá se mi opravdu, že se vám u nás líbí.
Doktor Rank (tíše, dívaje se před sebe). A nyní, abych to všecko opustil —
Nora. Nesmysl, vy nás neopustíte.
Doktor Rank (jako prve). — a nenechal tu ani skrovné známky vděčnosti; sotva, že budu chvíli postrádán — nic jiného tu nezbude, než prázdné místo, které vyplní první, kdo přijde...
Nora. A kdybych vás nyní poprosila o —?
 Ne —

Doktor Rank. Oč?
Nora. O veliký důkaz vašeho přátelství —
Doktor Rank. Ano, ano?
Nora. Ne, myslím — o velikou, velmi velikou službu —
Doktor Rank. Chcete mne skutečně jednou učiniti tak šťastným?
Nora. Ah, nevíte ještě, co je to.
Doktor Rank. Nu, dobrá; tedy to řekněte.
Nora. Ale já nemohu, doktore; je toho tak neobyčejně mnoho — i rada i pomoc i služba —

Doktor Rank. Čím více, tím lépe. Nechápu nijak, nač myslíte. Ale mluvte přece. Což ne máte ke mně důvěry?

Nora. Ano, jako k nikomu jinému. Vy jste mým nejlepším a nejuvornějším přítelem, to vím. Proto vám to také chci říci. Nu tedy, pane doktore, vy mi pomůžete něco zameziti. Víte, jak vroucně, jak nevýslovně mne Torvald miluje; ani okamžik by neotálal dáti za mne život.

Doktor Rank (k ní nakloněn). **Noro** — myslíte, že by to byl on jediný —?

Nora (lehce sebou trhne). Jenž —?

Doktor Rank. Jenž by s radostí dal za vás život.

Nora (zádumčivě). Ah tak.

Doktor Rank. Přisahal jsem si, že se toho dovíte dříve, než odejdu. Lepší příležitosti bych nenašel. — Ano, **Noro**, nyní to víte. A nyní také víte, že se mi můžete svěřiti jako nikomu jinému.

Nora (vstane; prostě a klidně). Pustte mne.
Doktor Rank (uhne jí, zůstane však seděti).
Noro —

Nora (ve dveřích do síně). **Heleno**, přineste lampu. (Jde ke kamnům.) Ah, milý doktore, to bylo od vás skutečně špatné.

Doktor Rank (vstáváje). Že jsem vás miloval tak vroucně, jako nikdo jiný? Bylo to špatné?

Nora. Ne, ale že jste mi to řekl. Toho nebylo nikterak třeba —

Doktor Rank. Co tím myslíte? Což pak jste věděla?

Služka (vejde s lampou, postaví ji na stůl a zase odejde).

Doktor Rank. **Noro** — paní **Helmerová** — ptám se vás, věděla jste něco?

Nora. Ah, což vím, co jsem věděla nebo nevěděla? Opravdu vám nepovím — Že jen jste byl tak neobratný, doktore! Všechno to bylo tak hezké.

Doktor Rank. Nu, na všecken způsob máte nyní jistotu, že jsem vám docela k službám, s tělem i s duší. A nyní mluvte.

Nora (hledíc na něho). Po tom, co jste řekl?

Doktor Rank. Proším vás, povězte mi, co je to.

Nora. Nyní vám už nemohu říci nic.

Doktor Rank. Ah, ah. Netrestejte mne tak. Dovolte mi učiniti pro vás, co je v lidské moci.

Nora. Ted už vám nelze pro mne učiniti ničeho. — Ostatně není mi ani nijaké pomoci třeba. Uvidíte, že jsou to jen plané obavy.

Ano, zajisté, jsou. Ovšem že! (Sedne si do houpacího křesla, hledí naň a usmívá se.) Ano, vy jste mi opravdu čistý pán, doktore Ranku. Nestydíte se nyní, když je tu lampa?

Doktor Rank. Ne; vlastně ne! Ale abych snad odešel — navždy?

Nora. Ne, to nikoli. Budete k nám přicházeti jako dříve. Víte dobře, že se Torvald bez vás neobejde.

Doktor Rank. Ano, ale vy?

Nora. Ah, mně se tu zdá být vždycky veselěji, jakmile přijдете.

Doktor Rank. To právě mne mylilo. Vy jste mi hádankou. Někdy se mi zdálo, jako byste se stýkala se mnou právě tak ráda jako s Helmerem.

Nora. Ano, vidíte, jsou lidé, které milujeme a s druhými se rádi stýkáme.

Doktor Rank. Ah, ano, v tom je něco pravdy.

Nora. Dokud jsem byla doma, milovala jsem ovšem nejvíce tatínka. Ale bavilo mne vždycky neobyčejně, podařilo-li se mi vykrásti se mezi služky; neboť za prvé mne nikdy ne-kantorovaly a za druhé bylo mezi nimi vždycky veselo.

Doktor Rank. Aha, ty jsem tedy vystřídal.

Nora (vyskočí a běží k němu). Ó, milý, dráhy doktore Ranku, tak jsem to nemínila. Ale pomyslete si, že je to s Torvaldem právě takové, jako s tatínkem —

Služka (přichází ze síně). Milostivá paní! (Něco jí šeptá a podává jí listek.)

Nora (pohlédne na listek). Ah! (Schová jej do kapsy.)

Doktor Rank. Něco nepřijemného?

Nora. Ne, ne, naprosto ne, je to jen něco — je to můj nový oblek —

Doktor Rank. Jak to? Váš oblek leží tady.

Nora. Ah, ano, ten; ale to je jiný; já jej ob-jednala — Torvald nesmí ničeho vědět —

Doktor Rank. Aha, tu máme tedy to veliké tajemství.

Nora. Tak jest; jděte jen k němu; je v zadním pokoji; zdržte ho tak dlouho —

Doktor Rank. Buďte bez starosti; ten mi nevyklouzne. (Odejde do Helmerova pokoje.)

Nora (k děvčeti). Čeká tedy v kuchyni?

Služka. Ano, přišel po zadních schodech —
Nora. Ale, což jsi mu neřekla, že tu někdo je?

Služka. Zajisté, ale nepomohlo to.

Nora. Nechce odejít?

Služka. Ne dříve, dokud nemluvil s milost-paní.

Nora. Tedy ho vpusť; ale tiše. Ale neříkej to nikomu, Heleno; je to překvapení pro mého muže.

Služka. Ano, ano, rozumím — (Odejde.)

Nora. To strašlivě nastává. Přece to nastává. Ne, ne, ne; nemůže, nesmí se to stát. (Přistoupí ke dveřím do Helmerova pokoje a zastrčí závoru. — Služka otevře Krogstadovi dvře ze síně a zase je za ním zavře. Krogstad je oblečen v cestovní kožich, na nohou má vysoké boty a na hlavě čepici.)

Nora (jde mu vstříc). Mluvte tiše; můj muž je doma.

Krogstad. Nu, co na tom.

Nora. Čeho ode mne chcete?

Krogstad. Nějakou odpověď.

Nora. Tedy rychle. Jakou?

Krogstad. Víte dobře, že jsem dostal výpověď.

Nora. Nemohla jsem ji zameziti, pane Krogstade. Zápasila jsem za vaši věc co nejrozhodněji; ale nepomohlo to.

Krogstad. To vás Helmer miluje tak málo? Ví, co vám mohu učiniti, a přece se odvážil —

Nora. Jak si můžete myslit, že by se toho dověděl?

Krogstad. Ah ne, toho jsem se nikterak nedomýšlel. To není nijak mému hodnému Torvaldu Helmerovi podobno, aby ukázal tolik zmužilosti —

Nora. Pane Krogstade, žádám o účtu k mému muži.

Krogstad. Ovšem, všecku povinnou účtu. Ale poněvadž se s tím, milostivá paní, tak úzkostlivě tajíte, tedy se zajisté mohu domýšlet, že je vám dnes poněkud jasnějším než včera, co jste učinila?

Nora. Více, než vy byste mne kdy poučil.

Krogstad. Inu ovšem, tak špatný právník jako já —

Nora. Co mi chcete?

Krogstad. Vědět toliko, jak se vám daří, paní Helmerová. Po celý den jsem na vás myslil. Sesazený úředník, pokoutní pisálek —

krátce, člověk jako já, má, hleďte, také něco takového, čemu se říká srdce.

Nora. Tedy to dokažte; vzpomeňte svých dětí.

Krogstad. Vzpomněl váš muž mých? Ale nechme toho. Chtěl jsem vám jen říci, že není vám třeba hledět na tuto věc tak příliš vážně. V první řadě ji neudám.

Nora. Ah ne, není-li pravda; to jsem věděla.

Krogstad. Může se urovnati ve vši dobrotě; není třeba nikterak, aby se rozhlásila mezi lidmi; zůstane jen mezi námi třemi.

Nora. Můj muž nesmi o tom zvědět nikdy.

Krogstad. Jak tomu chcete zabrániti? Můžete snad zbytek zaplatit?

Nora. Ne, hned ne.

Krogstad. Nebo víte snad, jak byste si tyto peníze opatřila ve dnech nejbližších?

Nora. Nevím nikterak.

Krogstad. Také by vám to už nijak nepomohlo. A kdybyste všecky ty peníze měla nyní v ruce, dlužní svůj úprš byste ode mne nedostala.

Nora. Povězte mi tedy, co s ním chcete učinit.

Krogstad. Jenom jej podržeti — míti jej ve svých rukou. Nikdo cizí o tom nezví. Kdybyste se tedy obírala nějakým zoufalým úmyslem —

Nora. To činím.

Krogstad. Kdybyste si usmyslila, opustiti domov —

Nora. To jsem si umínila.

Krogstad. — nebo kdybyste měla v úmyslu něco, co by —

Nora. Odkud to víte?

Krogstad. — tedy toho zanechte.

Nora. Odkud víte, že na to myslím?

Krogstad. Skoro každý z nás myslivá na to s počátku. Také já jsem to chtěl učinit; ale neměl jsem odvahy —

Nora (bezezvučně). Já také ne.

Krogstad (jemuž se ulehčilo). Ano, není-li pravda; nemáte k tomu odvahy, vy také ne?

Nora. Nemám; nemám.

Krogstad. Byla by to také veliká hloupost. Jen co přejde první domácí bouře. — Mám tu v kapse dopis pro vašeho muže —

Nora. A v něm je vše napsáno?

Krogstad. Co nejšetněji.

Nora (rychle). Ten dopis nesmí dostatí. Roztrhejte jej. Zaopatřím peníze.

Krogstad. Promiňte, milostivá paní, ale zdá se mi, že jsem vám již řekl —

Nora. Nemluvím o penězích, jež vám dluhuji. Řekněte mi, jak veliký peníz od mého muže žádáte, zaopatřím vám jej.

Krogstad. Nežádám na vašem muži peněz.

Nora. Čeho tedy žádáte?

Krogstad. To vám povím. Chci zase vzhůru, paní; chci zase nabyti dobrého jména; a k tomu mi váš muž dopomůže. Půl druhého roku nedopustil jsem se ničeho nečestného; po celou tu dobu zápasil jsem s nejtrapnějšími poměry; spokojil jsem se tím, že jsem stoupal krok za krokem. Nyní jsem vyhnán a tu již na pouhém přijetí na milost nepřestanu. Chci

vzhůru, pravím vám. Chci zase do banky — na vyšší místo; váš muž nechť mi nějaké zvláště opatří —

Nora. Toho neučiní nikdy!

Krogstad. On to učiní; znám ho; neodvází se ani ceknouti. Jen co tam s ním budu, potom uvidíte! Za rok budu řediteli pravou rukou. Akciovou banku bude pak řídití Nils Krogstad a nikoli Torvald Helmer.

Nora. Tak daleko nedojdete nikdy!

Krogstad. Chcete snad —?

Nora. Teď mám k tomu odvahy!

Krogstad. Ó, vy mně strachu nenaženete. Jemná, zhýčkaná dáma, jako vy —

Nora. Uvidíte; uvidíte!

Krogstad. Chcete snad pod led? Tam do té černé, studené vody? Abyste z jara vyvržena byla na břeh ohyzdná, nepoznatelná, s vypadanými vlasy —

Nora. Vy mne neodstrašíte.

Krogstad. Vy mne také ne. Takového něco neučiníte, paní Helmerová. A pak, co by to pomohlo? Měl bych ho přece stejně docela v kapse.

Nora. I pak ještě? Kdybych už ne —?

Krogstad. Zapomínáte, že měl bych pak ještě v moci vaše dobré jméno.

Nora (stojí beze slova a hledí na něho).

Krogstad. Ano, nyní jsem vás připravil. Nedělejte hlouposti. Očekávám, že mi Helmer odpoví, jakmile dostane můj list. A uvažte, že je to váš muž, jenž mne zase na takové cesty zatláčil. Toho mu neodpustím nikdy. Buďte zdravá, milostivá paní. (Odejde s ní.)

Nora (běží ke dveřím, pootevře je a naslouchá). Jde. Dopis neodevzdal. Ne, ne, bylo by to také nemožno! (Otevírá dvěře víc a více.) Co pak to? Zastavil se. Nejde se schodou. Rozmýšlí se? Jestli snad —? (Do schránky na dopisy vpadne list; pak je slyšeti Krogstadovy kroky, ztrácející se se schodou.)

Nora (s přidušeným výkřikem běží ke stolu u lehátka; krátká pomlčka). Ve schránce. (Běží plaše ke dveřím do síně.) Je tam. — Torvalde, Torvalde — nyní jsme ztraceni!

Paní Lindová (s oblekem z pokoje v levo). Tak, už nevím, co bych opravila. Snad bychom zkusili —?

Nora (sípavě a tiše). Kristino, poď sem... **Paní Lindová** (hodí šaty na lehátko). Co je ti? Jsi nějak vyděšena.

Nora. Poď sem. Vidiš ten dopis? Tam; hled — mřížkou ve schránce.

Paní Lindová. Ano, ano; vidím jej.

Nora. Ten dopis je od Krogstada —

Paní Lindová. Nora — Krogstad ti půjčil ty peníze!

Nora. Ano; a nyní zví Torvald všecko.

Paní Lindová. Ah, věř mi, Nora, že tak bude pro vás oba nejlépe.

Nora. Je to horší, než si myslíš. Padělala jsem jeden podpis —

Paní Lindová. Ale pro boha živého —?

Nora. Teď jenom jedno, Kristino, ty budeš mou svědkyní.

Paní Lindová. Jak to, svědkyní? Co že já —?

Nora. Kdybych pozbyla rozumu — a to by se mohlo státi snadno —

Paní Lindová. Nora!

Nora. Nebo, kdyby se mi přihodilo něco jiného — něco takového, že bych tu nemohla být —

Paní Lindová. Nora, Nora, blouzníš!

Nora. Kdyby pak chtěl někdo vzít všechno na se, celou vinu, rozumíš —

Paní Lindová. Ano, ano; ale jak si můžeš myslit —?

Nora. Potom dosvědčíš, že to není pravda, Kristino. Nikterak neblouzním; jsem při zdravém rozumu; a pravím ti: nikdo jiný o tom nevěděl. Já učinila všecko sama. Nezapomeň toho.

Paní Lindová. Nezapomenu. Ale všemu tomu nerozumím.

Nora. Ah, jak bys také mohla rozuměti? Ale to podivuhodné teprve nastává.

Paní Lindová. Podivuhodné?

Nora. Ano, podivuhodné. Ale je to strašlivé, Kristino; nesmí se to státi, za celý svět ne.

Paní Lindová. Půjdu ihned ke Krogstadovi a promluvim s ním.

Nora. Nechod k němu; ublíží ti!

Paní Lindová. Byla doba, kdy by byl pro mne rád učmil všecko.

Nora. Ten?

Paní Lindová. Kde bydlí?

Nora. Ah, což vím —? Ano (sáhne do kapsy), zde jeho lístek. Ale dopis, dopis —

Helmer (ve svém pokoji, klepe na dvěře). Nora!

Nora (úzkostlivě vykřikne). Ah, co je? Co mi chceš?

Helmer. Nu, nu jen se tak nelekej. My nevejdem; zastrčilas závoru; zkoušíš snad?

Nora. Ano, ano; zkouším. Sluší mi to ve lice, Torvalde.

Paní Lindová (přečteš listek). Bydlí tu hned za rohem.

Nora. Ano; ale již to nepomůže. Jsme ztraceni. Dopis je ve schránce.

Paní Lindová. A tvůj muž má klíček?

Nora. Ano, stále.

Paní Lindová. Krogstad at žádá svůj list nepřečtený zpět, at si vymyslí nějakou záminku. —

Nora. Ale právě v tento čas otevírává Torvald —

Paní Lindová. Překaž to; jdi k němu. Vráť tím se pokud možno nejrychleji. (Odejde rychle vstupními dveřmi.)

Nora (přistoupí ke dveřím do Helmerova pokoje, otevře je a nahlédne do vnitř). Torvalde!

Helmer (v zadním pokoji). Nu, smím-li pak konečně do svého vlastního pokoje? Pojď, Ranku, teď uvidíme — (Ve dveřích.) Ale, co je to?

Nora. Co pak, milý Torvalde?

Helmer. Rank mne připravil na velkolepé přestrojení.

Doktor Rank (ve dveřích). Tak jsem tomu rozuměl, snad jsem se tedy mýlil.

Nora. Nikoli, před zítřkem se mi nebudete obdivovati.

Helmer. Ale, milá Nora, tys nějak schvácena. Cvičila's příliš?

Nora. Ne, já ještě vůbec necvičila.

Helmer. Ale toho je přece třeba —

Nora. Ano, toho je nevyhnutelně třeba, Torvalde! Ale bez tvé pomoci nemohu s místa; všechno jsem zapoměla.

Helmer. Nu, to zas brzo nacvičíme.

Nora. Ano, pomoz mi, Torvalde. Slíbíš mi to? Ah, je mi úzko. Ta veliká společnost. —

Dnes večer se věnuješ toliko mně. Nebudeš pracovati docela nic; ani péra se nedotkneš. Ano? Není-li pravda, milý Torvalde?

Helmer. Slibuji ti; dnes večer budu zcela k tvým službám — ty malé, ubohé děvčátko.

— Hm, pravda, chtěl jsem přece dříve — (Jde ke dveřím do síně.)

Nora. Co chceš venku?

Helmer. Podívat se, zda nedošly nějaké listy.

Nora. Ne, ne, nečín toho, Torvalde!

Helmer. Proč pak?

Nora. Torvalde, prosím tě; není tam nic.

Helmer. Nech mne přece podívatí se. (Odhází.)

Nora (u klavíru, udeří první takty tarantelly).

Helmer (u dveří, zastaví se). Aha!

Nora. Nemohla bych zítra tančiti, kdybych s tebou dříve nezkoušela.

Helmer (jde k ní). Je ti opravdu tak úzko, milá Noro?

Nora. Ano, tak strašně úzko. Nech mne zkoušetí hned; ještě nám zbývá něco času, než půjdeme ke stolu. Ó, sedni si sem a doprová-

zej mne, milý Torvalde; opravuj a poučuj mě, prosím tě.

Helmer. Rád, velmi rád, přeješ-li si. (Sedne si ke klavíru.)

Nora (vezme z krabice tamburinu a dlouhý, pestrý šál, jež chvatně přes sebe přehodí; pak se skokem postaví do předu jeviště). Nu, zahřej mi! Teď budu tančit!

(Helmer hraje a Nora tančí; doktor Rank stojí u klavíru za Helmerem a pozoruje.)

Helmer (hraje). Volněji — volněji.

Nora. Nemohu jinak.

Helmer. Ne tak divoce, Noro!

Nora. Právě tak to má být.

Helmer (přestane). Ne, ne, nejde to nijak.

Nora (se směje a máchá tamburinou). Neřekla jsem ti to?

Doktor Rank. Dovol, abych zahrál já.

Helmer (vstane). Ano, učiň tak; budu jí lépe opravovat.

(Doktor Rank sedne ke klavíru a hraje; Nora tančí stále divoceji. Helmer postaví se u klavírů a částo jí mezi tancem opravuje; zdá se, že Nora neslyší; vlas její se rozpustí a spadne jí na ramena; nedbá toho, ale tančí dále. —

Vstoupí paní Lindová.)

Paní Lindová (stojí jako příkovaná u dveří). Ah —

Nora (mezi tancem). Tady je veselo, Kristino.

Helmer. Ale milá, drabá Noro, ty tančíš, jako by běželo o život.

Nora. To také běží.

Helmer. Ranku, přestaň; totě čiré šílenství. Přestaň, povídám. (Rank přestane hrát a Nora se náhle zastaví. Helmer jde k ní.) To bych byl neuvěřil. Tys zapomněla vše, čemu jsem tě naučil.

Nora (odhodí tamburinu). Tak to vidíš.

Helmer. Nu, je vskutku potřebí, učiti se od základů.

Nora. Ano, teď vidíš, jak je to nutné. Musíš se mnou cvičiti do poslední chvíle. Slíbíš mi to, Torvalde?

Helmer. Buď ujištěna.

Nora. Dnes ani zítřka nebudeš myslit na nic jiného než na mne; neotevřeš ani jediného dopisu — ba ni schránky na dopisy —

Helmer. Aha, máš ještě strach z toho člověka —

Nora. Ano, ano, to také.

Helmer. Noro, vidím ti na očích, že už je tu od něho list.

Nora. Nevím; zdá se mi; ale ty teď nebudeš čísti nic podobného. Dokud nebude vše odbyto, ať se mezi námi nic ošklivého neobjeví. **Doktor Rank** (tíše k Helmerovi). Neodpírej jí.

Helmer (jí obejme). Staniž se dělátku po vůli. Ale zítřka v noci, po tanci —

Nora. Budeš volný.

Služka (ve dveřích v pravo). Milostivá paní, je prostřeno.

Nora. Přines šampaňské, Heleno.

Služka. Proším, milostpaní. (Odejde.)
Helmer. Aj, aj — tedy skutečná hostina?

Nora. Ano, hostina se šampaňským až do bílého rána. (Volá na služku.) A také cukrovinky, Heleno, hodně mnoho — pro dnešek.

Helmer (chopí ji za ruce). Nu, nu, nu; jenom ne tak divoce. Nyní buď zase jako jindy mým roztomilým skrívánkem.

Nora. Ah, ano, to chci. Ale ty jdi teď ke stolu; a vy také, doktore Ranku. Kristino, ty mi pomůžeš upravit vlasy.

Doktor Rank (tiše, mezi odchodem). Snad nelze něco — tak něco očekávat?

Helmer. Uchovejž, můj milý, není to nic jiného, než ta dětinská úzkost, o níž jsem ti vyprávěl. (Odejdou na pravo.)

Nora. Nu?

Paní Lindová. Odejel.

Nora. Viděla jsem to na tobě.

Paní Lindová. Vrátil se teprve zítra večer. Napsala jsem mu tam listek.

Nora. Toho's neměla činiti. Nic nezamezíš. Vždyť je to vlastně překrásné, očekávat to podivuhodné.

Paní Lindová. Co pak očekáváš?

Nora. Ah, to nepochopíš. Jdi tam k nim; přijdu za chvílenku.

Paní Lindová (odejde do jídelny).

Nora (stojí chvíli, jakoby se chtěla vzpařovat; potom se podívá na hodinky). Pět. Sedm hodin do půlnoci. Na to dvacet čtyři hodiny do příští půlnoci. Pak bude tarantella

odtančena. Dvacet čtyři a sedm? Ještě jednatřicet hodin života.

Helmer (ve dveřích v pravo). Ale kde pak je můj skrívánek?

Nora (proti němu s otevřeným náručím). Tady je skrívánek.

(Opona.)

Krogstad (vstoupí do pokoje). Podívejme se; Helmerovi dnes večer tančí? Skutečně?

Paní Lindová. Ano. Proč by netančili?

Krogstad. Ah, pravda, proč by netančili?

Paní Lindová. Tak, Krogstade, dovolte, bychom spolu promluvili.

Krogstad. Máme my dva ještě co si říci?

Paní Lindová. Dokonce velmi mnoho.

Krogstad. To bych nemyslíl.

Paní Lindová. Ne, poněvadž jste mi nikdy nerozuměl.

Krogstad. Možno nerozuměti něčemu, co je tak docela jasné? Žena, která nemá srdce, porvne mužem, naskytne-li se jí něco výhodnějšího.

Paní Lindová. Myslíte, že jsem tak docela bez srdce? A domníváte se, že jsem ten poměr přerušila s lehkým srdcem?

Krogstad. Nikoli?

Paní Lindová. Krogstade, opravdu jste tomu věřil?

Krogstad. Proč pak jste mi psala tehdy takovým způsobem?

Paní Lindová. Nemohla jsem jinak. Poněvadž jsem se s vámi rozejít musila, bylo také mojí povinností, zničit ve vás vše, co jste pro mne cítil.

Krogstad (tiskne si ruce). Tak tedy. A to — to jenom pro peníze!

Paní Lindová. Nezapomínejte, že jsem měla opuštěnou matku a dva malé bratry. Na vás, Krogstade, čekati jsme nemohli; měl jste tehdy velmi nejisté vyhlídky.

Jednání třetí.

Tentýž pokoj. Stůl s lehátkem a židlemi postaven ku předu, do prostřed jeviště. Na stole svítí lampa. Dvěře do síně jsou otevřeny.

S hořejšího patra slyšeti jest hudbu.

(Paní Lindová sedí u stolu a roztržitě listuje v knize; pokouší se čísti, zdá se však, že není s to, by upoutala myšlenky; co chvíli pohlíží napiatě naslouchajíc ke dveřím.)

Paní Lindová (dívá se na hodinky). Ještě nejde. A je už nejvyšší čas. Jen, aby ne — (Naslouchá opětně.) Ah, tady jest. (Jde do síně a otevře opatrně dvěře na chodbu; je slyšeti tiché kroky na schodou; septem.) Pojďte dále. Nikoho tu není.

Krogstad (ve dveřích). Našel jsem doma váš lístek. Co to znamená?

Paní Lindová. Jest nezbytno, abych s vámi promluvila.

Krogstad. Tak? A je naprosto nutno, by se to stalo v tomto domě?

Paní Lindová. U mne by to možno nebylo; můj pokoj nemá zvláštního vchodu. Pojďte dále; jsme zcela sami; děvče spí a Helmerovi jsou náhoře na plesu.

Krogstad. Dejme tomu; ale vy jste neměla práva odstrčití mne pro jiného muže.

Paní Lindová. To nevím. Dosti často tázala jsem se sama sebe, měla-li jsem k tomu práva.

Krogstad (hlasem tišším). Když jsem vás ztratil, bylo mi, jako by mi byla pevná půda pod nohama zmizela. Pohlédte na mne; dnes jsem člověkem bez pomoci, trosečníkem.

Paní Lindová. Snad je pomoc blízká.

Krogstad. Byla blízká; ale v tom jste přišla vy a postavila jste se mi do cesty.

Paní Lindová. Nevědomky, Krogstade. Teprve dnes ráno jsem se dověděla, že vystřídám v bance vás.

Krogstad. Věřím vám, pravíte-li to. Ale, když to víte, odstoupíte také?

Paní Lindová. Nikoli, neboť by vám to přece ni v nejmenším neprospělo.

Krogstad. Ah, prospělo, neprospělo —; já bych to přece udělal.

Paní Lindová. Jsem zvyklá jednati rozumně. Život a tvrdá, trpká potřeba mne tomu naučily.

Krogstad. A mne život naučil nevěřiti frásím.

Paní Lindová. To vás naučil něčemu velmi rozumnému. Ale činům snad přece uvěříte?

Krogstad. Jak to myslíte?

Paní Lindová. Rekl jste, že jste člověkem bez pomoci, trosečníkem.

Krogstad. Měl jsem k tomu dobré důvody.

Paní Lindová. Také já jsem trosečnící. Nemám nikoho, o něhož bych se starala a nikdo se nestará o mne.

Krogstad. Sama jste volila.
Paní Lindová. Nebylo tehdy, pro mne jiné volby.

Krogstad. Nu, ale co víc?

Paní Lindová. Krogstade, což kdybychom my oba trosečníci dostali se k sobě.

Krogstad. Co to pravíte?

Paní Lindová. Přece spíš se zachráni dva na jedné trosce, než každý zvlášť.

Krogstad. Kristino!

Paní Lindová. Co myslíte, proč jsem přišla?

Krogstad. Myslíla jste na mne?

Paní Lindová. Třeba mi pracovati, bych snesla život. Pracovala jsem po všechny dny svého života, pokud má paměť sahá, a práce stala se mou jedinou radostí. Ale nyní jsem na světě docela sama, tak hrozně zbytečná a opuštěná. Pracovati sám pro sebe, to přece neposkytuje radosti. Krogstade, dejte mi něčoho, pro něhož bych pracovala.

Krogstad. Tomu nevěřím. To není než přepiatá velikomyslnost ženy, která se chce obětovati.

Paní Lindová. Pozoroval jste kdy, že bych byla přepiatou?

Krogstad. Vy byste byla vskutku s to? Rekněte mi — znáte zcela moji minulost?

Paní Lindová. Ano.

Krogstad. A víte, zač mne tu považují?

Paní Lindová. Prve jste naznačil, že se mnou byste byl asi býval jiný.

Krogstad. To vím zcela jistě.

Paní Lindová. Nestalo by se to ještě teď?

Krogstad. Kristino;... to pravíte s dobrým rozum, slem! Ano, to číníte. Vidím to na vás. Vy byste se tedy opravdu odvážila —?

Paní Lindová. Je mi třeba někoho, jemuž bych byla matkou; a vaše děti matky postrádají. My oba jsme si navzájem potřebni. Krogstade, věřím ve šlechetný základ vaší povahy, společně s vámi zmožla bych všecko.

Krogstad (uchopí ji za ruce). Díky, díky, Kristino; — nyní dovedu se povznést i v očích jiných lidí. — Ah, zapomněl jsem však —

Paní Lindová (naslouchá). Pst! Tarantella. Jděte, jděte!

Krogstad. Proč? Co se stalo?

Paní Lindová. Slyšíte, jak nad námi tančí? Potom se vrátí.

Krogstad. Ah ano, půjdu. Je to už marné. Vy ovšem asi nevíte, co jsem učinil proti Helmerovým.

Paní Lindová. Ano, vím to, Krogstade.

Krogstad. A přece byste se odvážila —?

Paní Lindová. Chápu zcela dobře, kam až dohání zoufalství muže, jako jste vy.

Krogstad. Ó, kéž bych to mohl odčinit!

Paní Lindová. To můžete; neboť váš dopis je dosud ve schránce.

Krogstad. Jste tím jista?

Paní Lindová. Zcela jista, ale —

Krogstad (hledí na ni zkoumavě). Nelze tomu rozuměti takto? Chcete svou přítelkyni zachrániti za každou cenu. Řekněte upřímně. Je tomu tak?

Paní Lindová. Krogstade; kdo někdy sebe

sám z lásky k jiným prodal, ten toho nikdy již neučiní.

Krogstad. Požádám za vrácení svého listu.
Paní Lindová. Ne, ne.

Krogstad. Ano, ovšem že; počkám tu, až Helmer přijde; řeknu mu, aby mi vrátil můj list — že běží toliko o mé propuštění — aby jej nečetl.

Paní Lindová. Nikoli, Krogstade, vy o ten list nepožádáte.

Krogstad. Ale povězte mi, nebyla to vlastní příčina, pro niž jste mne sem pozvala?

Paní Lindová. Ano, v prvním leknutí; ale to bylo včera a za ten den spatřila jsem tu věc neuvěřitelné. Helmer ať zví všecko; neblahé toto tajemství musí na světlo; mezi těmito dvěma nechť se vyjasní; ty vytáčky a to tutlání déle trvati nemůže.

Krogstad. Nu, dobrá; odvážíte-li se toho. — Ale jedno učiniti mohu na všecken způsob, a to nechť stane se hned —

Paní Lindová (naslouchá). Pospěšte! Jděte, jděte! Je po tanci; nejsme ni chvílenku jisti.

Krogstad. Počkám na vás dole.

Paní Lindová. Ano, učňte tak; doprovodíte mne domů.

Krogstad. Ó, tak nekonečně šťasten jsem nebyl dosud nikdy. (Odejde. Dvěře z pokoje do síně mezi následující scénou zůstanou otevřeny.)

Paní Lindová (trochu poklíží a urovnává svůj plášť). Jaký obrat! Ano, jaký obrat! Miti někoho, pro něhož lze pracovati — pro něhož

lze žít; spořádati něčí domácnost. Nu, stane se opravdu. — Jen kdyby brzo přišli. — (Naslouchá.) Aha, už jsou tu. Rychle tedy. (Ve zne klobouk a plášť. Je slyšeti hlas Helmerův i Nórin; v zámku otočí se klíč a Helmer přivádí skoro násilím do síně Noru, oblečenou v italský kroj, přes nějž přehozen jest velký černý šál; Helmer jest v úboru společenském a v otevřeném černém dominu.)

Nora (ještě ve dveřích, vzpouzejíc se). Ne, ne; tam ne! Půjdu zase nahoru. Nechci odejítí tak brzo.

Helmer. Ale, milá Noro —

Nora. Ah, prosím tě snažně, Torvalde; jen hodinku ještě!

Helmer. Ani minutu již, milá Noro. Víš, tak jsme se smluvili. Tak; do pokoje; tady bys se nastudila. (Odvede ji něžně přes její odpor do pokoje.)

Paní Lindová. Dobrý večer!

Nora. Kristina!

Helmer. Jakže, tak pozdě ještě zde, paní Lindová?

Paní Lindová. Ano, promiňte; ráda bych víděla Noru přestrojenou.

Nora. Tys tu seděla a čekala na mne?

Paní Lindová. Ano; bohužel, nepřišla jsem v čas; tys byla již nahore; a já nechtěla odejítí, dokud jsem tě nespátřila.

Helmer (sundavaje Noře šál). Nu, tak jen si ji rádně prohlédněte. Myslím, že stojí za podívanou. Není krásná, paní Lindová?

Paní Lindová. Ano, pravda —

Helmer. Není čarokrásná? To bylo také obecné mínění ve společnosti. Ale to roztomilé stvořeníčko jest brozně světlavé. Avšak, co činiti? Pomyslete, bylo mi užiti skoro násilí, bych ji odvedl.

Nora. Ah, Torvalde, budeš toho želeti, žes mi nedopřál alespoň ještě půl hodinky.

Helmer. Tu slyšíte, paní. Tancila svou tantellu — sklídila bouřlivý potlesk — zcela zasloužený — ačkoli bylo v provedení poněkud příliš realismu; myslím — o něco více, nežli se, přísně vzato, s požadavky umění dá srovnati. Ale necht' si! Hlavní jest — že klídila potlesk; bouřlivý potlesk. Nechatí jí tam potom ještě? Oslabiti dojem? Ne, děkuji. Vzal jsem svou půvabnou světlavou, kapriciózní dívku z Capri pod paži; hbitě jediné rychlé kolo sálem, úklona na vše strany, a — jako v pohádce — krásný pohled zmizel. Odchod musí býti vždycky působivý, paní Lindová; ale nejsem nikterak s to, abych to učinil Noře pochopitelným. Fi, je tu horško. (Odhodí domino na židli a otevře dvěře do svého pokoje.) Co? Tady je tma. Ah ano, ovšem. Odpusťte — (Vejde do vnitř a rozsvítí několik svéc.)

Nora (šeptá rychle a bez dechu). Nu?!

Paní Lindová (tíše). Mluvila jsem s ním.

Nora. A tedy —?

Paní Lindová. Noro — musíš říci svému muži všecko.

Nora (bezezvučně). To jsem věděla.

Paní Lindová. Od Krogstada není čeho se báti; ale mluvíti musíš.

Nora. Nebudu mluvit.

Paní Lindová. Pak promluví dopis.
Nora. Děkuji ti, Kristino; vim nyní, co dělat. Pst —!

Helmer (opět vstoupiv). Nu, paní Lindová, prohlédla jste si ji?

Paní Lindová. Ano, a nyní přeji dobré noci.

Helmer. I co, už? Patří vám to pletení?

Paní Lindová (přijímajíc je). Ano; děkuji; málem bych je byla zapomněla.

Helmer. Zabýváte se tedy pletením?

Paní Lindová. Ano.

Helmer. Víte co, raději vyšívejte.

Paní Lindová. Tak? A proč?

Helmer. Poněvadž je to mnohem pěknější. Hledte; vyšívání držíme takto levou rukou, pravou pak vedeme jehlu — tak — v lehkém, protáhlém oblouku; není-li pravda —?

Paní Lindová. Ano, může být —

Helmer. Naproti tomu pletení — jest vždycky nepěkné; podívejte se; sevřená ramena — proplétající se dráty; — je na tom něco čínského. — Ah, to bylo vskutku výborné šampaňské.

Paní Lindová. Tož dobrou noc, Nora, a teď už nebuď svěhlavou.

Helmer. Pěkně řečeno, paní Lindová!

Paní Lindová. Dobrou noc, pane řediteli.

Helmer (doprovází ji ke dveřím). Dobrou noc, dobrou noc; doufám, že dojdete domů šťastně? Rád bych —; ale nemáte daleko. Dobrou noc, dobrou noc. (Paní Lindová odejde. Helmer zavře za ní dvěře a zase se vrátí.)

Helmer. Tak; konečně jsme ji dostali za dvěře. Je strašně nudná, ta žena.

Nora. Nejsi příliš unaven, Torvalde?
Helmer. Nikoli, ni v nejmenším.

Nora. Ani ospalý nejsi?

Helmer. Docela ne; naopak, jsem neobyčejně svěží. Ale ty? Ano, ty se zdáš opravdu unavená i ospalá.

Nora. Ano, jsem velmi unavena. Nu, brzo budu spátí.

Helmer. Vidiš, vidiš! Bylo tedy přece správné, že jsme déle nezůstali.

Nora. Ah, všechno je správné, co činíš.

Helmer (líbá ji na čelo). Můj milý skrívánek je také jednou moudrý. Ale pozorovala jsi také Ranka, jak byl dnes večer veselý?

Nora. Tak? Opravdu byl veselý? Nemluvil jsem s ním.

Helmer. Já také skoro vůbec ne; ale již dlouho neviděl jsem ho tak dobré mysli. (Dívá se chvíli na ni, pak přistoupí blíže.) Hm, — to je dobře, že jsme zase doma; že jsem s tebou zcela sám. — Ah, ty krásná, rozkošná ženo!

Nora. Nedívej se na mne tak, Torvalde!

Helmer. Abych se nedíval na nejdražší svůj statek? Na všecku tu krásu, která jest moje, jen moje, docela moje.

Nora (obejde stůl). Dnešní noci se mnou takto nemluv.

Helmer (ji následuje). Pozoruji, že ti vězí v krvi ještě tarantella. A to tě činí ještě svůdnější. Slyš! Hosté odcházejí. (Tiše.) Nora — brzy bude ticho po celém domě.

Nora. Ano, to bude.

Helmer. Ano, není-li pravda, moje milovaná Nora? Ah, poslyš, — jsem-li tak s tebou ve

společnosti, — víš-li, proč s tebou tak málo mluvím, tebe se vzdalují, jen příležitostně, kradmo, nějakým pohledem na tobě utkvím, — víš-li, proč to činím? Poněvadž si pak představuji, že tě tajně miluji, že jsme potají zasnoubeni a nikdo ze netuší, co se mezi námi děje.

Nora. Ah, ano, ano, ano; vím to, všechny tvoje myšlenky patří mně.

Helmer. A když pak odcházíme a já kladu sál na tvé něžné, mladistvé plece — kol té nádherné šije, — tu si myslím, žes mladou moji nevěstou, že jdeme právě z kostela a že tě vedu po prvé do svého bytu, — že jsem po prvé s tebou samotěn, — s tebou zcela samotěn, ty mladá, chvějící se krásko! Po celý tento večer toužil jsem jen po tobě. Když jsem tě viděl tančiti tarantellu tak bystře a vábně, — zpěnila se mi krev; už jsem se nepřemohl; — proto jsem tě odvedl tak brzo —

Nora. Jdi jen, Torvalde! Nech mne. Já tomu všemu nechci.

Helmer. Co pak je to? Snad je mi dovoleno s tebou laškovati, sladká Noro. Nechceš; nechceš? Což nejsem tvým mužem —? (Ně- kdo klepe.)

Nora (se lekne). Slyšíš —?

Helmer (u dveří). Kdo to?

Doktor Rank (venku). To jsem já. Je volno na chvíli vejít?

Helmer (tiše, mrzutě). Ah, co tu ještě chce? (Nahlas.) Počkej trochu. (Otevře.) No, to je hezké, žes naše dvěře jen tak neminul.

Doktor Rank. Zdálo se mi, že slyším tvůj hlas, a tu jsem se chtěl přece podívat. (Rozhlédne se těkavě.) Ah, ano; ty milé, známé prostory. Tak klidno a útulno jest u vás dvou.

Helmer. Myslím, že se ti náhoře také hodně líbilo.

Doktor Rank. Znamenitě. Proč by také ne? Proč by člověk na tom světě všeho neužil? Na všechn způsob tolik a tak dlouho, pokud může. Víno bylo výborné —

Helmer. Zejména šampaňské.

Doktor Rank. Tys to také pozoroval? Je neuvěřitelné, co jsem ho do sebe nalil.

Nora. Torvald pil dnes také mnoho šampaňského.

Doktor Rank. Tak?

Nora. Ano; a pak bývá vždycky tak veselý.

Doktor Rank. Nu, proč bychom si po dni dobře užitím nedopřáli veselého večera?

Helmer. Dobře užitím; tím se, bohužel, horositi nemohu.

Doktor Rank (klepaje mu na rameno). Ale já ano, vidíš!

Nora. To jste vykonal dnes jistě vědeckou zkoušku, doktore Ranku.

Doktor Rank. Ano, ovšem že.

Helmer. Podívej se; Nora mluví o vědeckých zkouškách!

Nora. A je možno blahopřáti k šťastnému výsledku?

Doktor Rank. Arci, že je možno.

Nora. Byl tedy dobrý?

Doktor Rank. Pokud lze nejlepší; pro lékaře i pro nemocného — jistota.

Nora (kvapně a zkoumavě). Jistota?
Doktor Rank. Úplná jistota. Proč bych na to neušil veselého večera?
Nora. Ano, to jste učinil dobře, doktore Ranku.
Helmer. To říkám také; jen abys toho zítřka nepykal.
Doktor Rank. Nu, něco za něco.
Nora. Doktore — milujete jistě velmi maskární plesy?
Doktor Rank. Je-li tam hodně zajímavých masek.
Nora. Poslyšte; jak bychom se přestrojili my dva o příštím plesu?
Helmer. Ty lehkomyslná — už nyní myslíš na příští ples!
Doktor Rank. My dva? Ano, to vám povím; vy budete Štěstěnou —
Helmer. Ano, ale opatř také vhodný oblek.
Doktor Rank. Nech jíti svou paní tak, jak žije —
Helmer. Velmi trefně řečeno. Ale víš-li pak také už, jak ty se přestrojíš?
Doktor Rank. Ah, milý příteli, to vím už zcela určitě.
Helmer. Nu?
Doktor Rank. Na příštím maskárním plesu budu neviditelným.
Helmer. To je šprýmovná myšlenka.
Doktor Rank. Byl jednou velký, černý klobouk —; neslyšel jsi o klobouku, který činil neviditelným? Člověk si jej přetáhl přes hlavu a nikdo ho pak neviděl.

Helmer (s potlačeným úsměvem). To máš pravdu.
Doktor Rank. Ale zapomněl jsem docela, proč jsem přišel. Helmere, dej mi doutník; z těch tmavých, havanských.
Helmer. S největší radostí! (Podává mu toboleku s doutníky.)
Doktor Rank (vezme si doutník a' uřízne špičci). Děkuji.
Nora (rozsvítí sirku). Zde jest oheň.
Doktor Rank. Díky za to. (Nora mu sirku přidrží, on kouří.) A nyní buďte zdraví!
Helmer. S bohem, s bohem, milý příteli!
Nora. Spěte dobře, doktore.
Doktor Rank. Děkuji vám za to přání.
Nora. Přejte mi totéž.
Doktor Rank. Vám? Nu, ano, chcete-li — Spěte dobře. A díky za oheň. (Pokyne oběma a odejde.)
Helmer (přidušeně). Pil dnes příliš.
Nora (duchem nepřítomna). Možná.
Helmer (vyjme z kapsy kroužek s klíči a jde do síně).
Nora. Torvalde — co tam chceš?
Helmer. Vyprázdnil jsem šchránku; je plná; ráno by tam nebylo místa pro noviny —
Nora. Budeš ještě pracovat?
Helmer. Toť víš, že nebudu. — Co pak to? Sem se někdo dobýval.
Nora. Dobýval —?
Helmer. Ovšem že. Co pak to znamená? Nechci se domnívat, že snad služky —?
Tady leží zlomená jehlice. **Noro,** ta je tvoje —
Nora (rychle). Pak to byly asi děti —

Helmer. To jim doopravdy odvykni. Hm, hm; — nu, přece jsem to dostal. (Vyjme obsah a volá do kuchyně.) Heleno! — Heleno; shasni tu světlo. (Vejde opět do pokoje a zavře dvéře do síně.)

Helmer (s dopisy v ruce). Podívej se. Pohléd, co se toho nahromadilo. (Listuje.) Copak je to?

Nora (u okna). Dopis! Ah ne, ne, Torvalde!

Helmer. Dvě navštívenky — Rankovy.

Nora. Rankovy!

Helmer (je prohlíží). Doctor medicinae Rank. Ležely navrchu; dal je tam asi, když odcházel.

Nora. Je na nich něco napsáno?

Helmer. Nade jménem černý kříž. Pohled. To je příšerná myšlenka. Jakoby oznamoval svoji vlastní smrt.

Nora. To také činí.

Helmer. Jakže? Ty něco víš? Rekl ti něco?

Nora. Ano. Těmi lístky se s námi loučí. Zavře se a zemře.

Helmer. Můj ubohý přítel! Věděl jsem, že ho dlouho mítí nebudu. Ale tak brzo — A skryje se jako raněné zvíře.

Nora. Musí-li to být, je lépe, stane-li se to bez řeči. Není-li pravda, Torvalde?

Helmer (přecházeje). Byl nám tak upřímně oddán. Je mi těžko pomysliti, že ho ztratíme. Svým utrpením a svou osamělostí tvořil takorůzka zachmuřené pozadí slunnému našemu štěstí. — Nu, snad je to tak nejlépe. Na všechem způsob pro něho. (Zastaví se.) A snad

také pro nás, Noro. Nyní jsme odkázáni sami na sebe. (Obejme ji.) Ó, má milovaná ženo, zdá se mi, že tě ani dosti pevně nepoutám. Víš, Noro, častokrát si přeju, aby ti hrozilo nějaké nebezpečí, pro něž bych se odvážil za tebe života i všeho ostatního.

Nora (se mu vytrhne a řekne pevně a odhodlaně). Nyní si přečti dopisy, Torvalde.

Helmer. Ne, ne; dnes v noci nikoli. Zůstanu u tebe, má milovaná ženo.

Nora. S myšlenkou na smrt svého přítele?

Helmer. Máš pravdu. To námi oběma otrásl; vkročilo mezi nás něco nepěkného: myšlenky na smrt a rozloučení. Hledme se toho zbaviti. Zatím —. Půjdem každý do svého pokoje.

Nora (na jeho krku). Torvalde — Dobrou noc! Dobrou noc!

Helmer (ji políbí na čelo). Dobrou noc, můj skřivánku. Spi sladce, Noro. A teď pročtu dopisy. (Odejde s dopisy do svého pokoje a zavře za sebou dvéře.)

Nora (s divokými pohledy, hmatá kolem, uchopí Helmerovo domino, hodí je na sebe a šeptá chvatně, sípavě a přerývané). Nikdy ho už neužrím. Nikdy. Nikdy. Nikdy. (Přehodí si šál přes hlavu.) Ani děti neuvidím. Ani těch. Nikdy; nikdy. — Ó, ta ledová, černá voda. Ta bezedná —; ta — Ah, kdyby už bylo po tom. — Teď jej má; teď jej čte. Ah ne, ne, ještě ne. Torvalde, žij blaze, ty i děti. — (Chce vyběhnouti síní; v tom otevře Helmer dvéře a stojí tu s rozervřeným dopisem v ruce.)
Helmer. Noro!

- Nora** (vykřikne). Ah —!
- Helmer**. Co je to? Víš, co je v tom listě?
- Nora**. Ano, vím to. Pusť mne. Pusť mne ven!
- Helmer** (ji zadrží). Kam pak chceš?
- Nora** (pokouší se vytrhnouti). Nezachráníš mne, Torvalde!
- Helmer** (vrávorá). Pravda! Je to pravda, co píše? To je strašlivé! Ne, ne! To není možno, aby to bylo pravda.
- Nora**. Je to pravda. Milovala jsem tě nade vše na světě.
- Helmer**. O, nechod' mi se zpozdílymi vytáčkami.
- Nora** (pokročí k němu o krok). Torvalde!
- Helmer**. Nešťastnice — čeho jsi se dopustila!
- Nora**. Pusť mne. Ty za mne trpět nebudeš. Nevezmeš vinnu na sebe.
- Helmer**. Nech komedie. (Zavře dvěře do síně.) Tady zůstaneš a zodpovíš se. Chápeš, co's učinila? Odpověz! Chápeš to?
- Nora** (hledí naň nepohnutě a praví se stupňovaným důrazem). Ano, nyní to chápu docela.
- Helmer** (přechází). Ó, jaké to hrozné procitnutí. Po celých těch osm let — ona, moje radost a pýcha — byla pokryteckou lhávkou — hůře, hůře — ženou zločinnou! — Ó, jaká bezedná ošklivost v tom všem! Fúj, fúj!
- Nora** (mlčí a hledí naň stále nepohnutě).
- Helmer** (se před ní zastaví). Mohl jsem to tušit, že se něco takového stane. Mohl jsem to předvídati. Všěcky lehkomyšlné zásady své-

ho otce —. Mlč! Všěcky lehkomyšlné zásady svého otce jsi zdědila. Bez náboženství, bez morálky, bez citu povinnosti —. Ó, jak jsem za to potrestán, že jsem nad ním zambouřil oko. Učinil jsem to pro tebe; a tak jsi se mi odměnila.

Nora. Ano, tak.

Helmer. Celé moje štěstí jsi zničila. Celou budoucnost mi zmařila. Ó, je strašno mysliti na to. Jsem v moci nesvědomitého člověka; může se mnou činiti cokoli, žádati ode mne, čeho mu libo, veleti a poroučeti mi, co se mu zlíbí; — já se nemohu vzepřítí. A tak je mi bídně klesati a hynouti pro lehkomyšlnou ženu!

Nora. Až mne tu nebude, budeš volným.

Helmer. Nech prázdných slov. Tak mluvívá tvůj otec také. Čím by mi prospělo, kdyby tě tu „nebylo“, jak pravíš? Ni nejmenším. On může věc přece rozhlásiti, a učiní-li to, upadnu snad v podezření, že jsem o zločinném tvém skutku věděl. Lidé snad uvěří, že jsem byl původcem — že jsem tě k tomu svedl! A to vše děkuji tobě, tobě, kterou jsem po celou dobu našeho spoluzití nosil na rukou. Chápeš nyní, co's mi učinila?

Nora (s ledovým klidem). Ano.

Helmer. Je to tak neuvěřitelné, že mi to stále ještě na rozum nejde. Ale třeba se k něčemu odhodlati. Šál dolů. Dolů s ním, povídám! Třeba se pokusit, nějakým způsobem ho uspokojiti. Tu věc nutno za každou cenu zakrýdovat. — A pokud se týče tebe i mne, zůstane na venek všecko při starém. Ale ovšem jen

před očima světa. Budeš i dále v mém domě; to se rozumí samo sebou. Ale vychovávati děti, to ti nedovolím; ty se ti neodvážím svěřiti — Ó, že je mi to říci té, kterou jsem miloval tak vroucně a již dosud —! Nu, to přestane. Ode dneška není už pro nás štěstí; jen trosky, zbytky, zdání lze zachrániti — (Ně-kdo zvoní.)

Helmer (se lekne). Co to? Tak pozdě. Snad to nejhroznější —? Snad on —? Schovej se, Noro! Řeknu, žeš nemocna. (Nora stojí nehybně. Helmer jde ke dveřím, jež otevře.)

Služka (polosvlečená, ve dveřích). Zde je dopis milostivé paní.

Helmer. Dej sem. (Uchopí list a zavře dvěře.) Ano, to je od něho. Ty jej nedostaneš; přečtu si jej sám.

Nora. Přeči.

Helmer (u světla). Mám k tomu sotva odvahy. Snad jsme ztraceni, ty i já. Ne, musím to vědět. (Prudce list roztrhne; přelétne několik rádek; prohlíží přiloženou listinu; výkřik radosti.) Noro!

Nora (hledí naň tázavě).

Helmer. Noro!... Ne; přečtu si to ještě jednou. — Ano, ano; je tomu tak. Jsem zachráněn! Noro, jsem zachráněn!

Nora. A já?

Helmer. Ty také, to se rozumí, jsme oba zachráněni, ty i já. Pohléd. Vrací ti tvůj dlužní úpis. Píše, že lituje —; šťastný obrat v životě —; ah, je lhostejno, co píše. Jsme zachráněni, Noro! Nikdo ti nemůže ničeho učiniti. Ó, Noro, Noro —; ne, dříve to vše oškli-

vé pryč se světa! Podívám se jen — (Nahlédne do dlužního úpisu.) Ne, nechci to vidět; nechť je mi to všecko pouhým snem. (Roztrhne úpis i oba listy, vrhne vše do ohně a hledí do plamene.) Tak, už toho není — Psal, žeš od štědrého večera — Ó, Noro, to byly pro tebe asi hrozné tři dni.

Nora. Bojovala jsem tuhý boj v těchto třech dnech.

Helmer. A jak ti asi bylo, když jsi neviděla jiného východiska než — Ne; nevzpomínejme všeho toho ošklivého. Jásejme jen a opakujme: již to minulo; již to minulo! Poslouchej mne přece, Noro; zdá se, že toho ještě nechápeš: již to minulo. Nu, co je to — ten ztuhlý oblíček? Ah, milá, nebohá Noro, již rozumím; zdá se, že nevěříš ještě, že jsem ti prominul. Ale já ti odpustil, Noro; přísahám ti: všecko jsem ti odpustil. Víš, žeš to učinila z lásky ke mně.

Nora. Pravda.

Helmer. Milovala jsi mne, jak ženě může milovati náleží. Jen prostředky nedovedla's posouditi. Ale myslíš, že jsi mi méně drahou, proto, že nejsi s to, bys jednala na vlastní pěst? Ne, ne; opři se jen o mne; poradím ti; povedu tě. Nebyl bych mužem, kdyby tě v mých očích právě tato ženská bezmocnost neučinila dvojnásob milou. Nevzpomínej tvrdých slov, jež jsem pronesl v prvním leknutí, ve chvíli, kdy jsem se domníval, že se všecko na mne sřítí. Odpustil jsem ti, Noro; přísahám ti, odpustil jsem ti.

Nora. Děkuji ti za to odpuštění. (Odejde dveřmi v pravo.)

Helmer. Ne, zůstaň — (Hledí za ní.) Co chceš v ložnici?

Nora (venku). Svléci masku.

Helmer (u otevřených dveří). Ano, to udělej; hled se uklidnit a uvést zase mysl v rovnováhu, můj poplašený skřivánku. Jen si odpočiň; budu tě chránit a opatrovat. (Přechází kolem dveří.) Ó, jak útulně a krásně je u nás, **Noro.** Zde jsi bezpečna; zde budu tě opatrovat jako pronásledovanou holubici, kterou jsem šťastně vyprostil ze spárů jestřábových; upokojím zase tvé nebohé, bušící srdéčko. Věř mi, **Noro,** pomalu vrátí se zase mír. Zítřka se ti bude zdát všechno zcela jiným; to všechno rychle mine; nebude už třeba opakovatí, že jsem ti odpustil; poznáš sama, že jsem tak učinil. Jak jsi mohla mysliti, že bych byl s to, abych tebe zavrhl anebo jen výčitky ti činil? Ó, ty neznáš povahu pravého muže, **Noro.** Pro muže je nevýslovně sladkým a uspokojivým vědomí, že své ženě odpustil — že jí upřímně, z celého srdce odpustil. Stalať se tím takorůka ve dvojm smyslu jeho majetkem; jakoby jím byla znovu zrozena; stala se mu jaksi ženou i dítětem. Tím mi také od nynějška budeš, ty bezradě a bezmocné stvoření. Netrap se ničím, **Noro;** buď jen ke mně upřímnou, pak budu tvojí vůlí i tvým svědomím. — Co to? Nejdeš spat? Tys se převlékla?

Nora (vstoupí ve všedním obleku). Ano, **Torvalde,** převlékla jsem se.

Helmer. Ale proč? Nyní, tak pozdě —?

Nora. Dnešní noci nebudu spátí.

Helmer. Ale, milá **Noro** —

Nora (podívá se na hodinky). Ještě není tak pozdě. Posad se sem, **Torvalde;** my oba si máme mnoho co říci. (Posadí se ke stolu.)

Helmer. **Noro** — co pak je to? Ten chladný, ztuhlý obličej —

Nora. Posad se. Potrvá to déle. Promluvíme si o mnohých věcech.

Helmer (posadiv se ke stolu proti ní). **Noro,** ty mne děšíš. Nerozumím ti.

Nora. To je to právě. Ty mi nerozumíš. A já ti právě tak nerozuměla — až do dnešního večera. Ne, neruš mne. Poslyš jen, co pravím. — Je to sůčtování, **Torvalde.**

Helmer. Jak to miníš?

Nora (po krátké pomlčce). Není ti, jak tu tak sedíme, nic nápadno?

Helmer. Co by to bylo?

Nora. Je tomu nyní osm let, co jsme oddáni. Nevšiml jsi's, že je to po prvé, co my dva, ty i já, muž a žena, spolu vážně mluvíme?

Helmer. Ano, vážně — co tím chceš říci?

Nora. Po celých osm let — ba déle ještě — od prvního dne naší známosti nevyměnili jsme nikdy vážného slova o vážné věci.

Helmer. Což jsem ti měl mluvití o starostech, jež bys mi přece nepomohla nésti?

Nora. O starostech nemluvim. Pravím, že jsme spolu ještě nikdy o ničem vážně nepromluvíli.

Helmer. Ale, milá **Noro,** bylo by to bývalo pro tebe?

Nora. Tu jsme u věci. Nikdy jsi mi nerozuměl. — Bylo mi velice ukrivděno, Torvalde. Nejdříve tatínkem a pak tebou.

Helmer. Jakže! Námi dvěma — námi, kteří jsme tě milovali vroucněji, než kohokoli na světě?

Nora (vrtí hlavou). Vy jste mne nikdy nemilovali. Bavilo vás toliko, že jste byli do mne zamilováni.

Helmer. Ale Noro, co to mluvíš?

Nora. Ano, už je tomu tak. Torvalde. Dokud jsem byla doma, svěřoval se mi otec se všemi svými názory, a tak byla jsem vždycky téhož mínění; a smýšlela-li jsem kdy o něčem jinak, tedy jsem to zatajila; neboť by mu to bylo bývalo nepříjemno. Říkal mi panenko a hrál si se mnou tak, jako já si hrála se svými panenkami. Pak jsem přišla do tvého domu —

Helmer. Jakých to užíváš slov o našem manželství!

Nora (nevýrušena). Mním, že jsem přešla z rukou tatínkových do rukou tvých. Zařídil jsi všechno dle svého vkusu, a tak nabyla jsem téhož vkusu jako ty; nebo jsem se jen tak tvářila; nevím dobře jak —; myslím, že tu bylo obojí; hned to, hned ono. Přemýšlím-li o tom nyní, tedy se mi zdá, že jsem tu žila jako chudý člověk, — z ruky do úst. Žila jsem proto, bych tě bavila, Torvalde. Ale ty's tomu chtěl. Ty a tatínek provinili jste se na mně velikým hříchem. Vy jste vinni, že se ze mne nic nestalo.

Helmer. Jak jsi nerozumná a nevděčná, Noro! Nebylas tu šťastna?

Nora. Ne, nebyla nikdy. Jen jsem se toho domnívala; ale šťastna jsem nebyla nikdy.

Helmer. Nebyla — nebyla šťastna!

Nora. Ne; jen veselá. A ty's byl ke mně vždycky tak laskav. Ale naše domácnost byla jen dětským pokojem. Tady byla jsem tvou ženou-loutkou, jako jsem bývala doma tatínkovým děckem-loutkou. A děti byli zaseými mi loutkami. Těšilo mne, když jsi hrál se mnou, právě tak, jako těšilo děti, hrála-li jsem s nimi já. To bylo naše manželství, Torvalde.

Helmer. Trochu pravdy na tom jest, co tu povídáš, — jakkoli je to přehnáno a přepiato. Ale od nynějška bude tomu jinak. Doba hraní minula; nyní nastane doba výchovy.

Nora. Čí výchovy? Mojí nebo dětí?

Helmer. Tvoji i dětí, milá Noro.

Nora. Ah, Torvalde, ty nejsi schopen vychovati ze mne pro sebe rádnou ženu.

Helmer. A to pravíš ty?

Nora. A já — jak já jsem připravena vychovávat děti?

Helmer. Noro!

Nora. Neřekl jsi před chvílí sám — ten úkol, že bys neodvážil se mi svěřiti?

Helmer. V okamžiku rozčilení! Snad bys toho nedbala?

Nora. Ano; tys měl docela pravdu. S té úlohy nejsem. Dříve jest rozřešiti úlohu jinou. Je mi třeba vynasnažiti se, abych vychovala sebe samu. Při tom mi pomáhati nemůžeš. Tím se musím zabývat sama. A proto nyní odtud odjedu.

Helmer (vyskočiv). Co's to řekla?

Nora. Je třeba, bych odkázána byla toliko na sebe, chci-li sčítovati s sebou a se svým okolím. Proto u tebe déle zůstatí nemohu.

Helmer. Nora! Nora!

Nora. Odjedu odtud teď hned. Kristina mě pro dnešní noc vezme k sobě —
Helmer. Šilís! Toho ti nedovolím! Zakazuji ti to!

Nora. Od nynějška není ti nic platno, něco mi zakazovati. Svě věci si vezmu. Od tebe nechci ničeho, teď ani později.

Helmer. Jaký to nesmysl!

Nora. Zítia odjedu domů, — myslím, do svého starého domova. Tam bude mi snáze tak neb onak se užíviti.

Helmer. Ó, ty zaslepené, nezkušené stvoření!

Nora. Budu hledět zkušeností získati, Torvalde.

Helmer. Opouštíš dům, muže i děti! A nepomýšlíš na to, co tomu řeknou lidé.

Nora. Toho dbáti nemohu. Víím jen, že je mi toho třeba.

Helmer. Ó, to je hrozné. Tak dbáš svých nejsvětějších povinností.

Nora. Co pokládáš za mé nejsvětější povinnosti?

Helmer. A to abych ti teprvé říkal! Nejsou to povinnosti k muží i dětem?

Nora. Mám jiné, právě tak svaté povinnosti.

Helmer. To nemáš. Které pak by to byly?

Nora. Povinnosti k sobě samé.

Helmer. Především jsi žena a matka.

Nora. Tomu již nevěřím. Myslím, že jsem především lidská bytost, tak jako ty — nebo při nejmenším se o to pokusím, abych jí byla. Víím dobře, že ti lidé dají za pravdu, Torvalde, a že něco takového je v knihách. Ale nespokojím se již tím, co říkají lidé a co je v knihách. Sama chci o těchto věcech přemýšletí a pokusím se, vyjasnití si je.

Helmer. Tobě není tvé postavení ve vlastním domě jasno? Což nemáš při takových otázkách neklamného vůdce? Nemáš náboženství?

Nora. Ah, Torvalde, nevím dobře, co je to náboženství.

Helmer. Co to povídáš?

Nora. Nevím nic jiného, než co řekl pastor Hansen při konfirmaci. Řekl, že náboženství je to a to. Dostanu-li se z toho všeho zde a budu-li odkázána sama na sebe, pak zabývati se budu i touto věcí. Uvidím, je-li pravda, co říkal pastor Hansen, nebo raději, je-li to pravda pro mne.

Helmer. Totě neslycháno z úst tak mladé ženy! Ale neuvádí-li tě na pravou cestu náboženství, tedy zatřesu alespoň tvým svědomím. Neboť mravní cit přece máš? Nebo, odpověz mi — nemáš snad ani toho?

Nora. Ah, Torvalde, nebylo by dobře, na to odpovídati. Nevím to. Jsem v úplné nejistotě o těchto věcech. Víím jen, že jsem o ledacím zcela jiného mínění, než ty. Slyšela jsem nyní také, že jsou zákony zcela jinaké, než jsem se domnívala; ale že by dobré byly, nejde mi na rozum. Žena tedy nemá práva, še-

třetí svého starého, umírajícího otce nebo zachránití život svého muže! Něčemu takovému nevěřím.

Helmer. Mluvíš jako dítě. Nerozumíš společnosti, ve které žiješ.

Nora. Nerozumím. Ale nyní ji chci poznati. Přesvědčím se, kdo má pravdu, společnost či já. —

Helmer. Nora, tys nemocná; mluvíš pomateně; ano, skoro bych myslel, že's pozbyla smyslu.

Nora. Nikdy nebylo mi všecko tak jasno a jisto jako dnešní noci.

Helmer. A s jasným vědomím opouštíš muže a děti?

Nora. Ano; to činím.

Helmer. Pak jest možný jen jeden výklad.

Nora. Který?

Helmer. Ty mne již nemiluješ.

Nora. Ne; to je to právě.

Helmer. Nora! — A to říkáš jen tak?

Nora. Je mi toho líto, Torvalde; neboť býval jsi ke mně vždycky tak vlídný. Ale nemohu jinak. Nemiluji tě už.

Helmer (s namáháním se vzpamatovav). To je také tvé jasné a pevné přesvědčení?

Nora. Ano, dokonale jasné a pevné. Právě proto zde nechci zůstat.

Helmer. A nevysvětlila bys mi, proč jsem ztratil tvoji lásku?

Nora. Ano, povím ti to. Stalo se to dnešního večera, když se nestalo to podivuhodné; poznala jsem žes nebyl mužem, za něhož jsem tě měla.

Helmer. Vyslov se zřetelněji; nechápu tě.

Nora. Čekala jsem trpělivě po osm roků; neboť, bože můj, uznávala jsem, že věci podivuhodné nedějí se jen tak každého dne. Pak na mne přikvačilo toto neštěstí; a já byla nezvratně přesvědčena: nyní stane se něco podivuhodného. Když ležel tam venku Krogstaův list — nikdy jsem nepomyslela, že bys se dal hrozbami tohoto člověka zastrašiti. Byla jsem nezvratně přesvědčena, že mu řekneš: rozhlaste to po celém světě. A po tom —

Helmer. Ano, co po tom? Když bych vydal svou vlastní ženu hanbě a potupě —

Nora. Potom bys byl, jak jsem pevně a nezvratně věřila, předstoupil, vzal před světem všecko na sebe a řekl: já jsem vinníkem!

Helmer. Nora —!

Nora. Myslíš, že bych byla takové oběti nikdy nepřijala? Ne, ovšem že ne. Ale co by byla platila moje ujišťování naproti tvým? — To bylo to podivuhodné, v něž jsem s bázní doufala. A to m u abych zabránila, chtěla jsem život svůj skončiti.

Helmer. S radostí pracoval bych pro tebe dnem i nocí, Nora — bídu i nouzi bych pro tebe snášel. Ale není nikoho, kdo by tě, již miluje, obětoval svou čest.

Nora. To učinilo statisíce žen!

Helmer. Ah, ty myslíš i mluvíš jako nerozumné dítě.

Nora. Možná! Ale ty nemyslíš ani nemluvíš jako muž, k němuž bych se mohla přidružit. Když minul tvůj strach — ne z toho, co m n ě hrozilo, nýbrž z toho, co čekalo tebe a

když nebylo nebezpečí — tu bylo u tebe všechno napraveno, jakoby se bylo nic nestalo. Byla jsem zase docela tak jako dříve tvým skřivánkem, tvojí panenkou, kterou bys, poněvadž byla tak slabou a křehkou, budoucně s dvojnásobnou opatrností nosil na rukou. (Vstane.) V té chvíli — Torvalde — bylo mi jasno, že jsem tu po osm let žila s mužem cizím, a že jsem zrodila tři děti — Oh, ta myšlenka je mi nesnesitelná! Rozdrtila bych se, sama se roztrhala na kusy!

Helmer (těžkomyslně). Vidím to, vidím. Rozevřela se mezi námi propast. — Ale nedala by se, Noro, překlenuiti?

Nora. Taková, jaká jsem nyní, nejsem ženou pro tebe.

Helmer. Cítím sílu, státi se jiným.

Nora. Snad — až ti bude loutka odňata.

Helmer. Rozloučiti se — s tebou se rozloučiti? Ne, ne, Noro, té myšlence neuvyknou.

Nora (odcházejíc na právo). Tím, je to nezbytější. (Přijde s pláštěm a s malou cestovní brasnou, kterou postaví na židli u stolu.)

Helmer. Noro, Noro, nechod' nyní! Počkej do zítřka.

Nora (přehodivši si plášť). Nebudu přes noc v bytě cizího muže.

Helmer. Ale, což kdybychom tu žili jako bratr a sestra —?

Nora (upevňuje si klobouk). Víš velmi dobře, že by to dlouho netrvalo — (Ovine se šálem.) Měj se dobře, Torvalde. Maličkě viděti nechci. Víím, že jsou v lepších rukou, než jsou moje. Tak, jak jsem, nemohu jim býti ničím.

Helmer. Ale později, Noro — později?
Nora. Jak bych to věděla? Nevím nikterak, co ze mne bude.

Helmer. Ale tys mojí ženou teď i potom.
Nora. Poslyš, Torvalde; — opustí-li žena dům svého muže, tak, jak to činím nyní já, tedy jest muž, jak jsem slyšela, zákonem všech závazků k ni sprostěn. Na všechen způsob zbavuji tě všech povinností. Budiž zcela volným, jako já chci býti volnou. Necht' jest na obou stranách úplná svoboda. Hleď, zde je tvůj prsten. Vrať mi můj.

Helmer. I to?

Nora. I to.

Helmer. Zde jest.

Nora. Tak. Nyní je všechno odbyto. Sem kladu klíče. Služky vědí o všem v domě dobře — lépe než já. Zítřka, až odcestuji, přijde sem Kristina, aby zabalila mé věci. Ty pošle za mnou.

Helmer. Pryč; pryč! Noro, nebudeš mne nikdy vzpomínati?

Nora. Budu zajisté ještě často mysliti na tebe a děti i na ten dům zde.

Helmer. Mohl bych ti psáti, Noro?

Nora. Ne — nikdy. Toho nečin.

Helmer. Ah, ale poslat ti snad mohu přece —

Nora. Nic; nic.

Helmer. — pomoci ti, kdybys toho potřebovala.

Nora. Nikoli, pravím. Od cizího člověka nepřijmu ničeho.

Helmer. Nora — nebudu ti nikdy než cizím člověkem?

Nora (vezme brašnu). Ah, Torvalde, leda by se stala věc podivunehodnější. —
Helmer. Jmenuj mi tu věc podivunehodnější!

Nora. Leda bychom se změnili — ty i já, tak aby — Ah, Torvalde, nevěřím už v nic podivuhodného.

Helmer. Ale já v ně věřím. Vyslov se! Leda bychom se změnili tak, aby —?

Nora. Aby spožití naše bylo manželstvím. Buď zdráv. (Odejde s ní.)

Helmer (klesne u dveří na židli a zakryje si rukama obličej). Noro! Noro! (Ohlédne se a vstane.) Prázdno. Už jí tu není. (Svitne v něm naději.) Podivunehodnější —?! (Zdola zálétne sem dunivý zvuk zapadajících vrat.)

Variantá.

Nora. Leda bychom se změnili — ty i já tak, aby spožití naše bylo manželstvím. Buď zdráv! (Odchází.)

Helmer. Nuže — jdi. (Chopí ji za rámě.) Ale dříve popatříš naposled na své děti!

Nora. Pust' mne! Nechci je vidět! Nemohu je vidět!

Helmer (ji vleče ke dveřím na levo). Uvidíš je! (Otevře dvěře a praví tiše.) Hled', tam spí tak bezstarostně a klidně. Ráno, až se probudí a budou volati po matce, pak budou — sirotky.

Nora (chvěje se).- Sirotky!
Helmer. Jako tys bývala.

Nora. Sirotky! (Bojuje v nitru, upustí brašnu a praví.) Ó, hřeším sama na sobě, ale ně-mohu je opustit. (Klesne spola u dveří.)
Helmer (radostně, ale tiše). Noro!

(Opona.)

Poznámka.

V originále (Et dukkehjem. Skuespil i tre akter. Af Henrik Ibsen. Gyldendalske boghandels forlag, Fjerde oplag 1896 Kbenhavn) tato varianta se nenalézá. Otistěna jest v autorisovaném překladě německém od Viléma Lange (Universal Bibliothek 1257.) a připojena k ní tato poznámka:

O vzniku této změny poučuje list, adresovaný Jindřichu Laube ve Vídni.

V Mnichově, 18. února 1880.

Veletčený pane řediteli!

Způsobilo mi velikou radost, když jsem zvěděl, že nejnovější moje hra „Nora“ bude provozována za proslulého Vašeho řízení ve Vídeňském městském divadle.

Minulte, že hra pro svůj konec s oborem (kategorií) „čino-hry“ se nesrovnává. Ale, ctěný pane řediteli, ceníte si skutečně tak velice tak zvaných oborů? Já zajisté se domnívám, že jsou dramatické obory roztažitelné, a že jest jim řídit se podle literárních děl, nikoli naopak. Tolik jest při nejmenším jisto, že hra s dosavadním zakončením stejně v Kodani jako ve Stokholmu a v Kristianii měla úspěch, který v těchto městech téměř nemá příkladu.

Změněný konec nenapsal jsem z přesvědčení, nýbrž toliko na přání kteréhoši severoněmeckého impressaria a herečky, která bude v severním Německu vystupovati pohostinsku v úloze Nory. Příkládám opis této změny. Doufám, že z něho seznáte, kterak účín hry touto změnou možno jen zeslabiti.

Zůstavuji Vám tedy, byste se na změnu tu neohlíželi, nýbrž, abyste hru obecenstvu předvedli v původní podobě.

Se zvláštní úctou

Vám zcela oddaný
Henrik Ibsen.

OCHOTNICKÉ DIVADLO.

Nejnovější svazky obsahují:

420. Zloděj.

Hra o 3 jednáních od Henry-a Bernsteina. Přeložil Jar. Tišnov. (5 úloh pánských, 2 dámské. Dekorace salon, ložnice, knihovna.) Cena . . . K 1-20.

421. Pan kapitan aneb Genialní vynálezce.

Žert ve 3 jednáních. Napsali Gustav z Moserů a Thilo z Trothy. Přeložil a upravil Villy Tábořský. Repertoární hra Švandova divadla na Smíchově a městského divadla v Plzni. (6 úloh pánských, 7 dámských. Dekorace pokoj.) Cena K 1-20.

422. Kantor Bureš — granatýr.

Historika se zpěvy z „Bramborové vojny“ ve třech jednáních. Napsal Jaroslav Rudloff. (19 úloh pánských, 3 dámské. Dekorace hospoda, lesní mýlina, světnice.) Cena K 1-—.

423. Olivká honba.

Veselohra o 4 jednáních. Napsal Ludvík Fulda. Přeložil Bohdan Lachmann. Repertoární hra lidového divadla „Uranie“ v Praze-VII. (11 úloh pánských, 5 dámských. Dekorace salon, malířské atelier, pokoj.) Cena K 1-20.

424. Miliáček Štěstěny.

Veselohra ve třech jednáních. Napsal S. Leinau, přeložil O. Haasen. Repertoární hra lidového divadla „Uranie“ v Praze-VII. (9 úloh pánských, 11 dámských. Dekorace salon, chambre garni.) Cena K 1-20.

425. Svatební den. (Der Hochzeitstag.)

Fraška o 4 jednáních od Wilh. Woltersa a Königsbrunn-Schaupa, přeložil J. Tišnov. Repertoární hra lidového divadla „Uranie“ v Praze-VII. (12 úloh pánských, 5 dámských. Dekorace pracovna.) Cena K 1-—.